Ministerstvo financí

Informační bulletin: účetnictví veřejného sektoru

srpen 2026

OBSAH

ÚVOD **4**
LEGISLATIVNÍ OBLAST **5**
Nový zákon o účetnictví a doprovodný zákon 5
Zákon o účetnictví 5
Vyhlášky 5
Změna hranice významnosti dlouhodobého majetku 6
Ilustrační příklad 7
METODICKÁ OBLAST **8**
Metodické dny 8
Metodika tvorby PAP 8
TECHNICKÁ OBLAST **9**
Technický manuál CSÚIS 9
Uživatelský manuál Portál CSÚIS 9
Uživatelský manuál Klient CSÚIS 9
Aktualizace dokumentu Kontrolních vazeb výkazů – verze č. 70 9
Aktualizace XSD schémat, CSÚIS – balíček č. 57 9
Aktualizace tabulky křížových kontrol PAP a PKP 9
Aktualizace dokumentace na Portálu IISSP 10
CENTRÁLNÍ SYSTÉM ÚČETNÍCH INFORMACÍ STÁTU (CSÚIS) **11**
Zpracování účetních záznamů ve 4. čtvrtletí 2025 11
Zpracování účetních záznamů v 1. a 2. čtvrtletí 2026 11
Externí křížové kontroly v CSÚIS 11
Externí křížové kontroly za 1. čtvrtletí 2026 11
Externí křížové kontroly za období 2021–2025 12
Zpracování účetních záznamů – kontakty 14
Spolupráce s vysokými školami: posilujeme povědomí o CSÚIS mezi studenty 14
Účast na mezinárodních konferencích 15
Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) 15
Pracovní skupina pro Evropské účetní standardy pro veřejný sektor (EPSAS) - online 15
ÚČETNÍ KONSOLIDACE STÁTU **18**
VYBRANÉ OTÁZKY A ODPOVĚDI **20**
1. Otázka 20
Odpověď 20

2. Otázka 20
Odpověď 20
Otázky a odpovědi – dříve řešené 21
DALŠÍ UŽITEČNÉ ODKAZY 22
Web Ministerstva financí 22
Web Státní pokladna 22
MF NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH 23
Sledujte nás na X 23
Sledujte nás na LinkedIn 23
KONTAKTY 24
Kontakty obecné 24
Kontakty odbor Výkaznictví státu 25
PŘÍLOHA 26

ÚVOD

Do rukou se Vám dostává již desáté číslo informačního Bulletinu účetnictví veřejného sektoru. Desáté vydání pro nás představuje malé jubileum, a proto jsme se rozhodli nabídnout Vám k tomuto vydání speciální přílohu.

Také v tomto čísle přinášíme tradiční témata z legislativní, metodické a technické oblasti. Věnujeme se aktuálnímu vývoji legislativního procesu stávajícího zákona o účetnictví a novelizací příslušných vyhlášek, přibližujeme Vám novinky ohledně nového zákona o účetnictví, ohlížíme se za proběhlými Metodickými dny a poskytujeme aktuální informace k metodice tvorby PAP. Technická část obsahuje užitečné informace a odkazy související s CSÚIS, včetně témat zpracování účetních výkazů a křížových kontrol. Nechybí ani krátká zpráva z oblasti účetní konsolidace státu.

Jubilejní číslo jsme však chtěli pojmout šířeji. Proto jsme je doplnili o zmiňovanou přílohu věnovanou významu a praktickému využití účetních dat – tématu, které si zaslouží zvláštní pozornost.

Příloha navazuje na zprávu *Využívání účetních informací státu*, kterou zpracoval Nejvyšší kontrolní úřad ve spolupráci s Vysokou školou ekonomickou v Praze, a na následnou konferenci věnovanou této problematice. Prostor jsme tentokrát dali především samotným uživatelům účetních dat a jejich pohledu na to, jakou hodnotu pro ně účetní informace veřejného sektoru představují a k jakým účelům je v praxi využívají.

Do přílohy přispěli svými zkušenostmi zástupci Ministerstva financí, Nejvyššího kontrolního úřadu, Českého statistického úřadu, České národní banky a Královéhradeckého kraje – tedy subjektů, které patří mezi významné uživatele účetních dat.

Věříme, že právě tato příloha Vám představí účetní data z jiného úhlu: nejen jako součást výkaznictví a plnění zákonných povinností, ale především jako významný zdroj informací pro plánování, rozhodování, kontrolu, analýzy a řízení veřejného sektoru.

Přejeme Vám příjemné čtení a věříme, že toto číslo přispěje k další odborné diskusi o aktuálních otázkách účetnictví veřejného sektoru.

LEGISLATIVNÍ OBLAST

Nový zákon o účetnictví a doprovodný zákon

Návrh nového zákona o účetnictví a návrh souvisejícího změnového zákona prošly v březnu letošního roku prvním čtením v Poslanecké sněmovně. Následně oba sněmovní tisky projednal rozpočtový výbor, který doporučil zapracovat požadované úpravy a poté mu oba materiály znovu předložit k projednání.

Zákon o účetnictví

Stávající zákon o účetnictví prochází i v roce 2026 novelizací s předpokládanou účinností od 1. ledna 2027. Vybraných účetních jednotek se v něm týká pouze několik změn, a to zejména zvýšení hranice významnosti dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku na 100 tis. Kč a dále především v zájmu vyšší právní jistoty legislativně-technické úpravy související se zrušením povinnosti pro vybrané účetní jednotky sestavovat přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu (viz minulé číslo Bulletinu) a aktualizující ustanovení o nemožnosti uplatnění hospodářského roku u vybraných účetních jednotek, především v souvislosti se vznikem veřejné kulturní instituce.

Návrh novely stávajícího zákona o účetnictví prošel mezirezortním připomínkovým řízením a byl projednán v příslušných komisích Legislativní rady vlády. Jeho první čtení je navrhováno na pořad 30. schůze Poslanecké sněmovny.

Vyhlášky

I prováděcí předpisy v oblasti účetnictví veřejného sektoru prochází v roce 2026 novelizací – částečně navazují na novelu stávajícího zákona o účetnictví, přičemž účinnost navržených změn by měla být též od 1. ledna 2027. V červenci byl v mezirezortním připomínkovém řízení návrh novely, která upravuje několik vyhlášek v oblasti účetního výkaznictví státu, konkrétně:

- vyhlášku č. 383/2009 Sb., o účetních záznamech v technické formě vybraných účetních jednotek a jejich předávání do centrálního systému účetních informací státu a o požadavcích na technické a smíšené formy účetních záznamů (technická vyhláška o účetních záznamech) (dále jen „vyhláška č. 383/2009 Sb.“),
- vyhlášku č. 410/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky (dále jen „vyhláška č. 410/2009 Sb.“),
- vyhlášku č. 220/2013 Sb., o požadavcích na schvalování účetních závěrek některých vybraných účetních jednotek (dále jen „vyhláška č. 220/2013 Sb.“), a
- vyhlášku č. 312/2014 Sb. o podmínkách sestavení účetních výkazů za Českou republiku (konsolidační vyhláška státu).

Navrhované změny ve vyhlášce č. 220/2013 Sb. jsou zaměřeny především na sjednocení terminologie s novou právní úpravou řízení a kontroly veřejných financí, tj. zákona č. 231/2025 Sb., o řízení a kontrole veřejných financí, účinnou od 1. ledna 2027. Úpravy ve vyhlášce č. 312/2014 Sb. Vám budou představeny dále v Bulletinu v části věnované účetní konsolidaci státu.

Navrhované změny ve vyhlášce č. 383/2009 Sb. zohledňují vznik nového druhu vybrané účetní jednotky – veřejné kulturní instituce, která bude nově zahrnuta do procesu předávání účetních záznamů a vybraných údajů do CSÚIS. Pro tento druh účetní jednotky budou platit stejná pravidla pro předávání Pomocného analytického přehledu (dále jen „PAP“) jako pro příspěvkové organizace. Zároveň dochází ke zvýšení hranice aktiv (netto) pro předávání PAP u místních příspěvkových organizací ze 100 mil. Kč na 150 mil. Kč, což povede ke snížení počtu vybraných účetních jednotek s povinností PAP předávat. Další novinkou, která se dotkne všech subjektů předávajících PAP, je navrhovaná optimalizace PAPu, v rámci, které dojde ke zrušení 49 položek a sloučení 30 položek do 10 položek (celkem za PAP), ke zrušení celé části XIV Přehled majetkových účastí a jejich změn a přidání 1 položky týkající se kryptoaktiv do Části I.

Ve vyhlášce č. 410/2009 Sb. se navrhují změny mj. v souvislosti s rozšířením okruhu vybraných účetních jednotek o veřejné kulturní instituce, a to zejména přidáním závazných vzorů účetní závěrky pro tyto účetní jednotky a úpravou některých obsahových vymezení položek účetní závěrky. Současně návrh zohledňuje zrušení povinnosti sestavovat přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu a v neposlední řadě reaguje na zvýšení hranice významnosti pro vykazování dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku na 100 tis. Kč (viz podrobněji dále). Pro územní samosprávné celky současně rozšiřuje přílohu k účetní závěrce o údaje o závazcích z veřejnoprávních a soukromoprávních vztahů pro účely zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, ve znění pozdějších předpisů.

Změna hranice významnosti dlouhodobého majetku

V souvislosti s navrhovaným zvýšením hranice významnosti pro vykazování dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku obsahuje návrh novelizace vyhlášky č. 410/2009 Sb. přechodné ustanovení upravující postup u majetku, který po nabytí účinnosti nové právní úpravy již nebude splňovat hranici ocenění rozhodnou pro vykazování jako dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek. Vybrané účetní jednotky provedou přetřídění majetku nejpozději k datu sestavení účetní závěrky za účetní období roku 2028. V případě, že bude v průběhu roku 2027 nebo 2028 sestavována mimořádná účetní závěrka, je nutno provést přetřídění majetku nejpozději k datu, ke kterému je mimořádná účetní závěrka sestavována.

Z navrženého přechodného ustanovení vyplývají níže uvedené účetní případy:

1) Účtování o „dooprávkování“ předmětného dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku (a technického zhodnocení) na stranu MÁ DÁTI účtu 406 – Oceňovací rozdíly při prvotním použití metody se souvztažným zápisem na stranu DAL příslušného syntetického účtu účtové skupiny 07 – Oprávky k dlouhodobému nehmotnému majetku nebo 08 – Oprávky k dlouhodobému hmotnému majetku, a to ve výši částky, která pro příslušnou položku majetku odpovídá jeho ocenění v účetnictví (tzv. zůstatkové ceně).

2) Účtování o „překlasifikování“ předmětného dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku (a technického zhodnocení) účetním zápisem na stranu MÁ DÁTI účtu 028 – Drobný dlouhodobý hmotný majetek nebo účtu 018 – Drobný dlouhodobý nehmotný majetek se souvztažným zápisem na stranu DAL příslušného syntetického účtu účtové skupiny 02 – Dlouhodobý hmotný majetek odpisovaný nebo účtové skupiny 01 – Dlouhodobý nehmotný majetek, a ke stejnému okamžiku také účetním zápisem na stranu MÁ DÁTI příslušného syntetického účtu účtové skupiny 08 – Oprávky k dlouhodobému hmotnému majetku nebo účtové skupiny 07 – Oprávky k dlouhodobému nehmotnému majetku se souvztažným zápisem na stranu DAL účtu 088 – Oprávky k drobnému dlouhodobému hmotnému majetku nebo účtu 078 – Oprávky k drobnému dlouhodobému nehmotnému majetku,

a to v obou případech ve výši ocenění předmětné položky dlouhodobého majetku podle § 25 zákona (tzv. brutto ocenění, např. pořizovací cena).

V části IV PAP by tato „překlasifikace“ měla být u relevantních položek (např. SÚ 022, 028) vykázána pod typem změny „ostatní“.

Ilustrační příklad

Účetní jednotka eviduje k 31. 12. 2026 výpočetní techniku zařazenou jako dlouhodobý hmotný majetek. Pořizovací cena tohoto majetku činila 90 000 Kč a jeho zůstatková cena k předmětnému datu je 80 000 Kč. Majetek byl pořízen částečně z transferu, přičemž časově nerozlišená část transferu k 31. 12. 2026 činí 40 000 Kč.

V návaznosti na zvýšení hranice významnosti dlouhodobého majetku budou provedeny následující účetní případy, které přehledně shrnuje tabulka níže:

- Účtování o „dooprávkování“ majetku ve výši jeho zůstatkové ceny (tj. 80 000 Kč) zápisem MD 406 –Oceňovací rozdíly při prvotním použití metody / DAL 082 – Oprávky k samostatným hmotným movitým věcem a souborům hmotných movitých věcí.
- Účtování o „jednorázovém odpisu časově nerozlišené části transferu“ ve výši 40 000 Kč zápisem MD 403 – Transfery na pořízení dlouhodobého majetku / DAL 406 - Oceňovací rozdíly při prvotním použití metody.
- Účtování o „překlasifikování“ majetku ve výši 90 000 Kč zápisem MD 028 – Drobný dlouhodobý hmotný majetek / DAL 022 – Samostatné hmotné movité věci a soubory hmotných movitých věcí a zároveň zápisem MD 082 – Oprávky k samostatným hmotným movitým věcem a souborům hmotných movitých věcí / DAL účtu 088 – Oprávky k drobnému dlouhodobému hmotnému majetku.

Popis	Částka v Kč	MD	D
„Dooprávkování“	80 000	406	082
„Odpis“ transferu	40 000	403	406
Reklasifikace majetku	90 000	028	022
Reklasifikace majetku	90 000	082	088

Tabulka 1 Účetní operace související s přetříděním majetku po změně hranice významnosti

Více příkladů a podrobnějších informací Vám přinese příští číslo Bulletinu. Po dokončení legislativního procesu budou na webu Ministerstva financí zveřejněny též metodické materiály k této problematice a také vyhlášky včetně jejich příloh s vyznačenými změnami, jak je již zvykem.

Vyhlášky pro rok 2026 pro účetnictví státu zůstávají nezměněny, s výjimkou vyhlášky určené zdravotním pojišťovnám, a jsou dostupné pod tímto odkazem.

METODICKÁ OBLAST

Metodické dny

Odbor Výkaznictví státu připravil ve vzdělávacím zařízení Smilovice ve dnech 25. – 28. května 2026 metodické dny určené pro zástupce krajských úřadů, ministerstev, samostatných kapitol a státních fondů. V průběhu těchto metodických dnů byli posluchači seznámeni s aktuálními tématy, ke kterým mohli pokládat dotazy a zapojit se do probíhajících diskusí.

Během odborného programu byla mimo jiné diskutována témata zaměřená na plánované úpravy současné účetní legislativy, které by měly nabýt účinnosti 1. ledna 2027, schvalování účetních závěrek vybraných účetních jednotek v resortu Ministerstva financí, informace ke zpracování účetních záznamů předávaných do CSÚIS a na aktuality související s CSÚIS. Nechybělo ani mezinárodní okénko, v jehož rámci byli posluchači seznámeni se závěry z konference OECD věnující se využitelnosti dat z účetnictví v různých členských státech.

Metodických dnů se jako přednášející zúčastnili také zástupci České národní banky (ČNB), Českého statistického úřadu (ČSÚ), Nejvyššího kontrolního úřadu (NKÚ) a Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB). Od zástupců ČSÚ a ČNB měli posluchači možnost se dozvědět, k jakému účelu a jakým způsobem jsou dále používána data, která vybrané účetní jednotky pravidelně reportují do CSÚIS. NKÚ v rámci své přednášky na téma „Využívání účetních informací státu“ představil posluchačům výsledky společného projektu s FFÚ VŠE v Praze a zástupce NÚKIB seznámil účastníky se základy kybernetické bezpečnosti.

Kromě důležitých a odborně-vzdělávacích informací metodické dny ve Smilovicích přispěly k výměně zkušeností mezi jednotlivými účetními jednotkami a k identifikaci problematických oblastí.

Další metodické dny jsou plánovány na termín 02. – 06. listopadu 2026. Bližší informace budou všem zástupcům jednotlivých úřadů sděleny v dostatečném předstihu.

Metodika tvorby PAP

Metodika tvorby Pomocného analytického přehledu včetně přílohy – Číselník Partneři PAP pro rok 2026 je dostupná pod tímto odkazem.

Často kladené dotazy k Pomocnému analytickému přehledu (PAP) jsou k dispozici pod tímto odkazem.

TECHNICKÁ OBLAST

Technický manuál CSÚIS

Technický manuál CSÚIS byl aktualizován na verzi 2.05 v návaznosti na zavedení nového finančního výkazu C063 – FIN 2-12 M (od roku 2026) a souvisejícími změnami v systému CSÚIS.

Uživatelský manuál Portál CSÚIS

Uživatelský manuál Portál CSÚIS byl přepracován a vydán ve verzi 2.0. Aktualizace reflektuje zavedení nového finančního výkazu C063 – FIN 2-12 M platného od roku 2026 a navazující úpravy systému CSÚIS.

Uživatelský manuál Klient CSÚIS

Uživatelský manuál Klient CSÚIS byl rozšířen na verzi 1.8. Nová verze zohledňuje implementaci finančního výkazu C063 – FIN 2-12 M (od roku 2026) a další změny provedené v systému CSÚIS.

Aktualizace dokumentu Kontrolních vazeb výkazů – verze č. 70

Byla zveřejněna aktualizovaná verze dokumentu Kontrolní vazby výkazů pro CSÚIS – verze č. 70, která obsahuje přehled všech aktuálně nastavených kontrolních vazeb v systému CSÚIS, včetně dříve publikovaných kontrol. Kontrolní vazby jsou automaticky aplikovány na každý výkaz zaslaný do CSÚIS. O výsledku kontroly je zasilatel informován prostřednictvím systémové zprávy. V případě zjištění chyby je nutné výkaz opravit a následně jej do systému odeslat znovu.

Podrobnosti o provedených změnách jsou uvedeny v dokumentu na webu Státní pokladny.

Aktualizace XSD schémat, CSÚIS – balíček č. 57

Na webových stránkách Státní pokladny byla zveřejněna v pořadí již 57. aktualizace XSD schémat. Aktivace balíčku XSD č. 57 v produktivním systému proběhla dne 1. března 2026.

Aktualizace tabulky křížových kontrol PAP a PKP

Na webových stránkách Státní pokladny byla zveřejněna aktualizovaná Příloha č. 1 – Přehled vazeb KRK verze 7 pro rok 2026. Aktualizace Přílohy č. 1 obsahuje začlenění nového druhu a poddruhu účetní jednotky – veřejná kulturní instituce (VKI).

Aktualizace dokumentace na Portálu IISSP

Na Portálu IISSP byla aktualizována dokumentace pro kapitoly a krajské úřady. Úpravy se týkají zejména přehlednosti a aktuálnosti dostupných materiálů. Aktualizovány byly následující složky:

- Dokumentace CSÚIS (nově strukturovaná, doplněná o metodické materiály a přehlednější členění),
- Dokumentace Kapitola,
- Dokumentace Kraj,
- Školení (včetně reorganizace obsahu a aktualizace školicích materiálů).

Cílem provedených změn je zpřehlednit orientaci v dokumentech, zajistit dostupnost aktuálních verzí a oddělit archivní materiály od platné dokumentace. Aktualizace zahrnuje také doplnění nových metodických dokumentů a úpravy struktury některých složek.

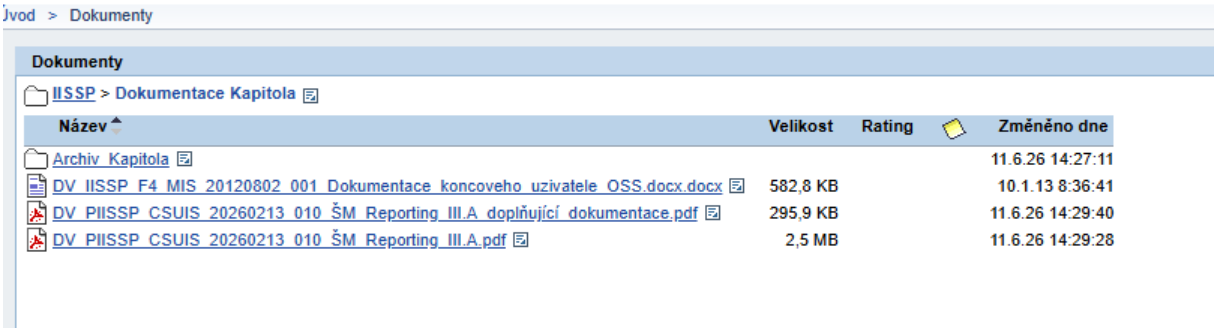

Obrázek 1 Portál IISSP – Dokumentace Kapitola (Zdroj: https://portal.statnipokladna.cms2.cz/)

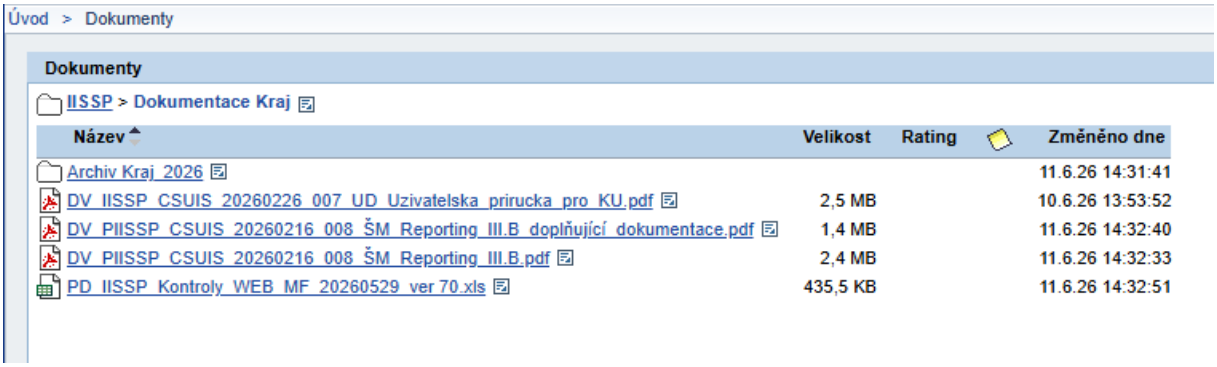

Obrázek 2 Portál IISSP – Dokumentace Kraj (Zdroj: https://portal.statnipokladna.cms2.cz/)

CENTRÁLNÍ SYSTÉM ÚČETNÍCH INFORMACÍ STÁTU (CSÚIS)

Zpracování účetních záznamů ve 4. čtvrtletí 2025

Předávání dat za 4. čtvrtletí 2025 proběhlo úspěšně a přineslo velmi dobrý výsledek z hlediska počtu včasně předaných účetních záznamů. Dosažené výsledky potvrzují odpovědný přístup účetních jednotek a kvalitní spolupráci všech subjektů zapojených do procesu předávání dat. Velmi děkujeme za vysokou profesionalitu, pečlivost a zodpovědný přístup, které přispívají ke kvalitě účetních informací využívaných ve veřejném sektoru.

Zpracování účetních záznamů v 1. a 2. čtvrtletí 2026

S výborným výsledkem skončilo zasílání účetních záznamů za 1. čtvrtletí 2026. Stejně jako v minulém roce zaslalo Ministerstvo financí upozornění vybraným účetním jednotkám (dále jen „VÚJ“), které výkaz PAP předávaly poprvé, a poskytlo jim potřebnou metodickou podporu; všechny tyto účetní jednotky splnily svou povinnost řádně a ve stanoveném termínu.

Pozitivní výsledky byly zaznamenány také ve 2. čtvrtletí 2026, kdy počet účetních záznamů s chybami zůstal na velmi nízké úrovni. Tyto výsledky potvrzují stabilně vysokou kvalitu předávaných dat a odpovědný přístup účetních jednotek k plnění jejich povinností. Za dosavadní spolupráci a dlouhodobé úsilí o zajištění kvalitních účetních informací všem zúčastněným děkujeme.

Externí křížové kontroly v CSÚIS

Smyslem křížových kontrol (dále jen „KRK“) je ověřit, zda účetní jednotky vykazují v PAP shodné hodnoty na jednotlivých kombinacích položek (případně typů změn) jako jejich partnerské účetní jednotky. Pokud účetní jednotka uvede v rozpadu partnera (účetní jednotku), který PAP nepředává, není tento vztah předmětem KRK. Do běhu KRK vstupují Části X, XI, XII a XIII PAP.

Pokud mezi dvěma účetními jednotkami veřejného sektoru vznikne účetní vztah, měly by obě účetní jednotky vykázat stejnou ekonomickou skutečnost odpovídajícím způsobem.

V rámci této části budou představeny výsledky nejen z analýzy 1. čtvrtletí 2026, ale také analýzy za období 2021–2025.

Externí křížové kontroly za 1. čtvrtletí 2026

Analýza externích KRK za 1. čtvrtletí ukázala, že nejčastější příčinou rozdílů byl časový nesoulad, který tvořil 42 % všech zjištěných rozdílných vazeb neopravených do ukončení zpracování výkazů za dané čtvrtletí. Další významné oblasti představují nesprávně uvedené IČO protistrany (14 %) a chybný syntetický účet (12 %), stejně jako nesprávně určený typ změny (12 %).

Struktura rozdílů naznačuje, že významná část neopravených rozdílů nevznikla z důvodu věcné nesprávnosti účetní operace, ale spíše v důsledku rozdílného okamžiku vykázání.

Pro posouzení příčin rozdílů jsou klíčové doprovodné komentáře účetních jednotek, které umožňují rozlišit mezi odůvodnitelnými rozdíly a chybami vyžadující opravu. Věcné nesprávnosti jsou v průběhu zpracování s účetními jednotkami průběžně řešeny tak, aby jejich oprava byla v co nejvíce možných případech uskutečněna již v rámci daného čtvrtletí.

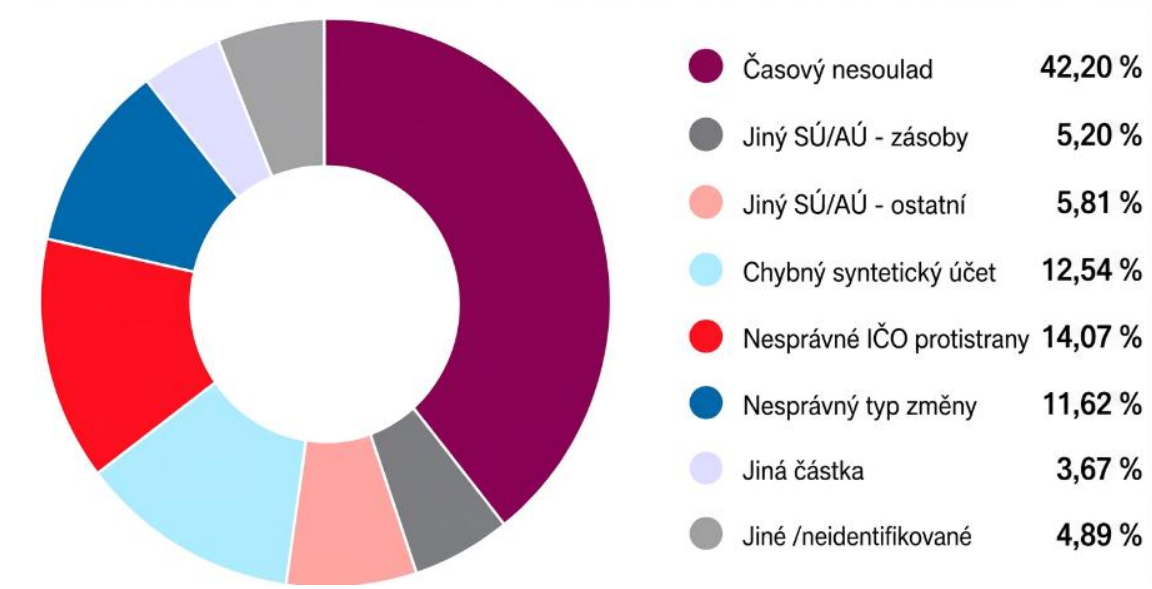

Graf 1 Poměr komentářů podle příčiny rozdílu (Zdroj: vlastní zpracování MF)

Externí křížové kontroly za období 2021–2025

Analýza externích křížových kontrol za období 2021–2025 prokázala výrazný pozitivní trend, kdy se podíl chybných (rozdílných) vazeb v tomto období snížil z přibližně 30 % na 14 %, tedy o více než polovinu. Zároveň docházelo k nárůstu celkového počtu vazeb KRK. Pokles rozdílů tak nebyl způsoben pouze růstem bezchybných vazeb, ale i skutečným úbytkem vazeb rozdílných.

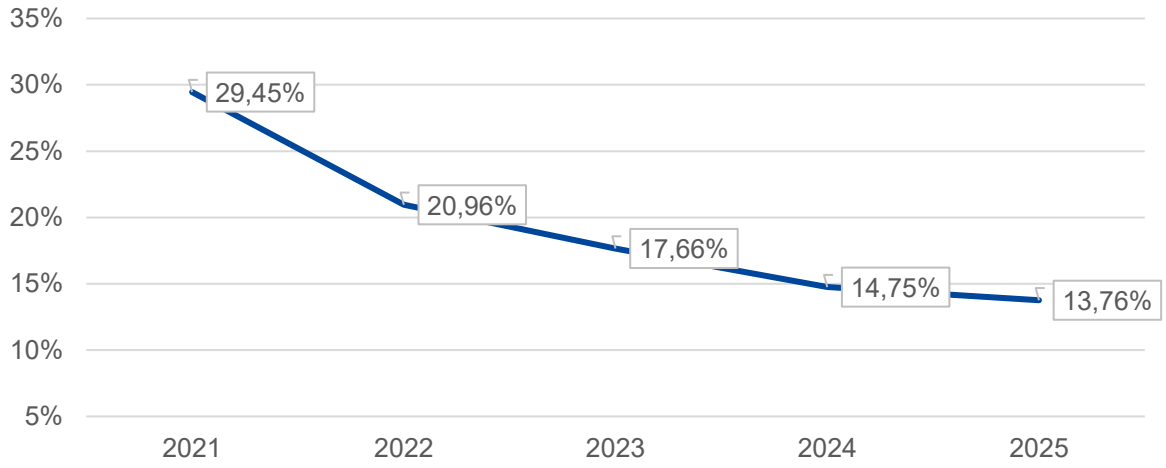

Graf 2 Procentuální podíl rozdílů v KRK, 2021–2025 (Zdroj: vlastní zpracování MF)

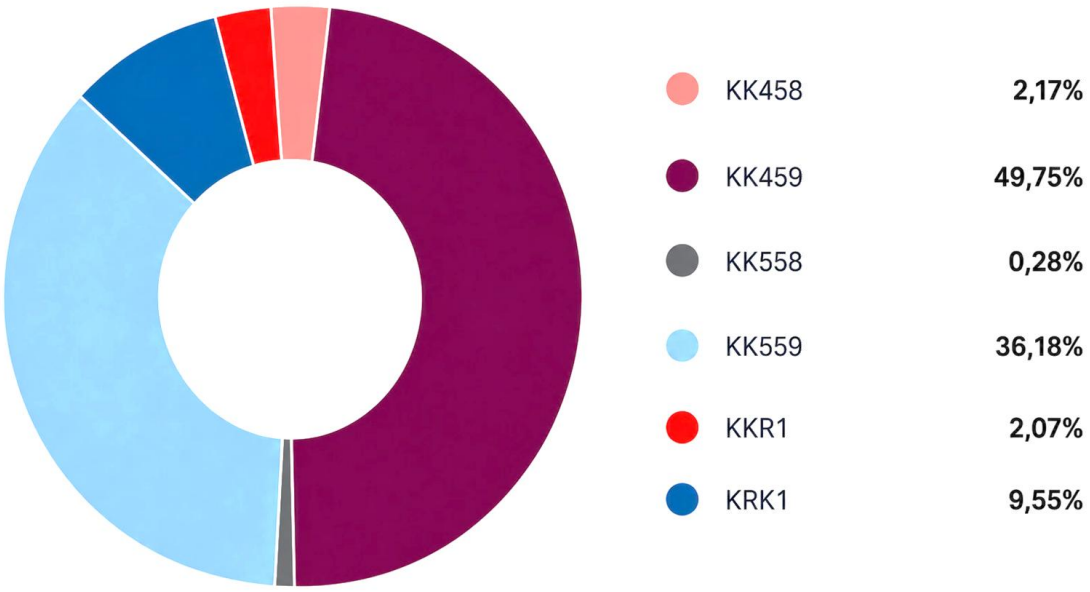

Graf 3 Struktura celkového počtu rozdílných vazeb dle typu KRK, 2021–2025 (Zdroj: vlastní zpracování MF)

Jednotlivé typy KRK představují:

- KRK1 – krátkodobé a dlouhodobé návratné finanční výpomoci;
- KKR1 – úrokové náklady a výnosy ze swapových operací, ostatní nákladové a výnosové úroky;
- KK458 – bezúplatný převod nebo nabytí dlouhodobého majetku (organizační změny);
- KK459 – bezúplatný převod nebo nabytí dlouhodobého majetku (jiné změny);
- KK558 – bezúplatný převod nebo nabytí zásob (organizační změny);
- KK559 – bezúplatný převod nebo nabytí zásob (jiné změny).

Největší část zjištěných rozdílů připadá na skupinu KK459 (49,75 %), následovanou skupinou KK559 (36,18 %). Tyto dvě skupiny přitom výrazně převažují a společně tvoří více než 85 % všech zjištěných rozdílů ve sledovaném období, čímž se řadí mezi nejvýznamnější oblasti.

Dlouhodobě nejproblematičtější oblast představují bezúplatné převody dlouhodobého majetku, zejména z jiného titulu, než jsou organizační změny. Rozdíly vznikají například v důsledku odlišného okamžiku vykázání, chybného uvedení typu změn, použití jiného analytického účtu nebo nesprávného ocenění.

V souvislosti s nesprávným oceněním bylo i za 1. čtvrtletí 2026 potvrzeno, že některé účetní jednotky přebírají majetek v jiném ocenění, než v jakém jej evidovala předávající vybraná účetní jednotka. Upozorňujeme proto na ustanovení § 25 odst. 6 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož vybraná účetní jednotka v případě bezúplatného převodu od jiné vybrané účetní jednotky při ocenění tohoto majetku navazuje na výši ocenění v účetnictví účetní jednotky, která o tomto majetku naposledy účtovala. Jinými slovy ho přebírá ve stejném ocenění, jako byl majetek evidován u předávající vybrané účetní jednotky.

Dále podle bodu 6.3. Českého účetního standardu pro některé vybrané účetní jednotky č. 708 - Odpisování dlouhodobého majetku platí, že při bezúplatném převodu mezi vybranými účetními jednotkami přebírající účetní jednotka navazuje nejen na výši ocenění, ale i na výši oprávek.

Zpracování účetních záznamů – kontakty

Správa zpracování účetních záznamů v řádném termínu		
Ing. Zuzana Levová	telefon: (+420) 257 042 413	e-mail: Zuzana.Levova@mf.gov.cz
Správa zpracování účetních záznamů po opravě		
Bc. Eva Pincová	telefon: (+420) 257 044 718	e-mail: Eva.Pincova@mf.gov.cz
Ing. Naďa Zelenková	telefon: (+420) 257 042 884	e-mail: Nada.Zelenkova@mf.gov.cz
Správa plánu výkazů		
Ing. Bianca Oravcová	telefon: (+420) 257 042 509	e-mail: Bianca.Oravcova@mf.gov.cz
Správa číselníku účetních jednotek		
Ing. Naďa Zelenková	telefon: (+420) 257 042 884	e-mail: Nada.Zelenkova@mf.gov.cz
Metodika – výklad účtování a křížové kontroly		
Bc. Karolína Babelová	telefon: (+420) 257 044 684	e-mail: Karolina.Babelova@mf.gov.cz

Tabulka 2 Kontakty odbor Výkaznictví státu, zpracování účetních záznamů

Spolupráce s vysokými školami: posilujeme povědomí o CSÚIS mezi studenty

V rámci systematického rozvoje odborného povědomí o účetnictví veřejného sektoru a jeho nástrojích byla v dubnu realizována přednáška na vysoké škole AMBIS pro studenty bakalářských programů. Prezentace studentům přiblížila fungování účetnictví státu a zejména roli CSÚIS, který představuje klíčovou datovou infrastrukturu pro sběr, kontrolu a využívání účetních informací napříč veřejnou správou.

Důraz byl kladen zejména na praktické souvislosti – jak účetní data vznikají, jak jsou prostřednictvím CSÚIS zpracovávána a jak ovlivňují řízení veřejných financí, rozhodování institucí i kontrolní činnost státu.

Na tuto aktivitu navazuje připravovaná spolupráce s Českou zemědělskou univerzitou (ČZU), která je plánována na podzim letošního roku. Cílem je dlouhodobě rozvíjet spolupráci s akademickou sférou a systematicky seznamovat studenty s významem účetních dat a jejich využitím v praxi veřejné správy.

Účast na mezinárodních konferencích

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)

Ministerstvo financí ČR se ve dnech 5. až 6. března 2026 zúčastnilo 26. zasedání pracovní skupiny OECD pro finanční řízení a výkaznictví (Working Party on Financial Management and Reporting) v Paříži. Jednání bylo zaměřeno na aktuální vývoj v oblasti účetnictví veřejného sektoru, efektivnější využívání účetních informací při rozhodování, digitalizaci finančního řízení a rostoucí roli datové analytiky a umělé inteligence ve veřejné správě.

Významná pozornost byla věnována také mezinárodním účetním standardům IPSAS a EPSAS, řízení fiskálních rizik a zkušenostem jednotlivých států s reformami a modernizací účetních systémů. OECD současně ocenila dosavadní výsledky české účetní reformy a potvrdila zájem o další spolupráci s Českou republikou v této oblasti. Další zasedání pracovní skupiny je plánováno na začátek března 2027.

Pracovní skupina pro Evropské účetní standardy pro veřejný sektor (EPSAS) - online

Dne 15. července 2026 proběhlo online jednání Ministerstva financí s Eurostatem zaměřené na další směřování iniciativy EPSAS a přípravu pracovního programu pro období 2026 až 2030. Diskuse navázala na zprávu Evropské komise o stavu veřejného účetnictví v Evropské unii a soustředila se především na podporu rozvoje akruálního účetnictví v členských státech, sdílení osvědčených postupů a možnosti další technické a metodické podpory ze strany Evropské komise.

Byla rovněž projednána aktuální situace v České republice, zejména připravovaná nová účetní legislativa a její vazba na principy IPSAS. Zástupci Eurostatu potvrdili, že iniciativa EPSAS bude i v následujících letech zaměřena především na podporu a koordinaci modernizace veřejného účetnictví v členských státech, výměnu zkušeností a rozvoj společných doporučení, nikoliv na zavádění závazných evropských účetních standardů. Další jednání expertní skupiny EPSAS se uskuteční ve dnech 5. až 6. listopadu 2026 v Záhřebu, kde budou projednány výsledky konzultací členských států a priority programu EPSAS do roku 2030.

MONITOR

Publikace dat na specializovaném informačním portálu Ministerstva financí MONITOR není pouze formálním krokem, ale otevírá uživatelům možnost aktivně pracovat s aktuálními informacemi o hospodaření – a to od rychlé kontroly jednotlivých účetních výkazů až po detailní analytické zpracování.

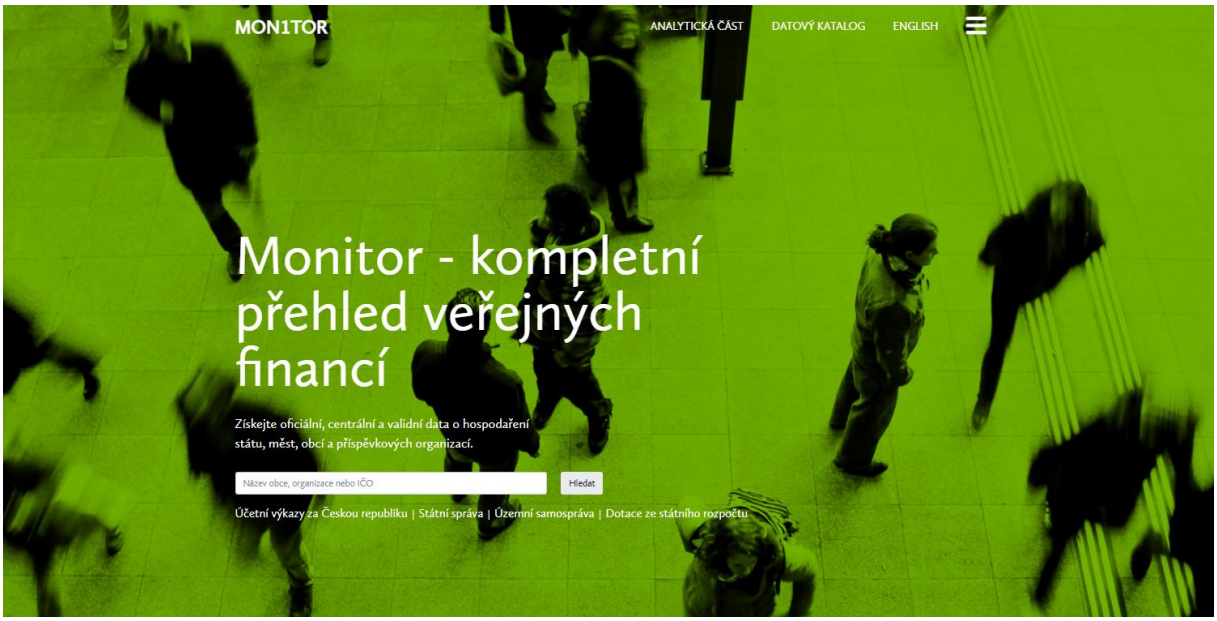

Obrázek 3 MONITOR – hlavní menu (Zdroj: monitor.statnipokladna.gov.cz)

Nejnovější účetní data publikovaná za 2. čtvrtletí 2026 jsou na portálu MONITOR dostupná ve třech vzájemně se doplňujících úrovních:

1. Profil vybrané účetní jednotky (VÚJ)

- Na profilu konkrétní VÚJ jsou data k dispozici v části „Účetní závěrka“. Tato forma je vhodná zejména pro:
  - rychlou orientaci v datech konkrétní jednotky,
  - kontrolu úplnosti a struktury výkazů,
  - základní přehled o vývoji hospodaření.

2. Analytická část portálu MONITOR

- Analytická část portálu umožňuje hlubší práci s daty, jejich filtrování, porovnávání a sledování trendů v čase. Je určena zejména uživatelům, kteří potřebují:
  - porovnávat více jednotek mezi sebou,
  - analyzovat vývoj vybraných ukazatelů,
  - pracovat s daty v širším kontextu veřejných financí.

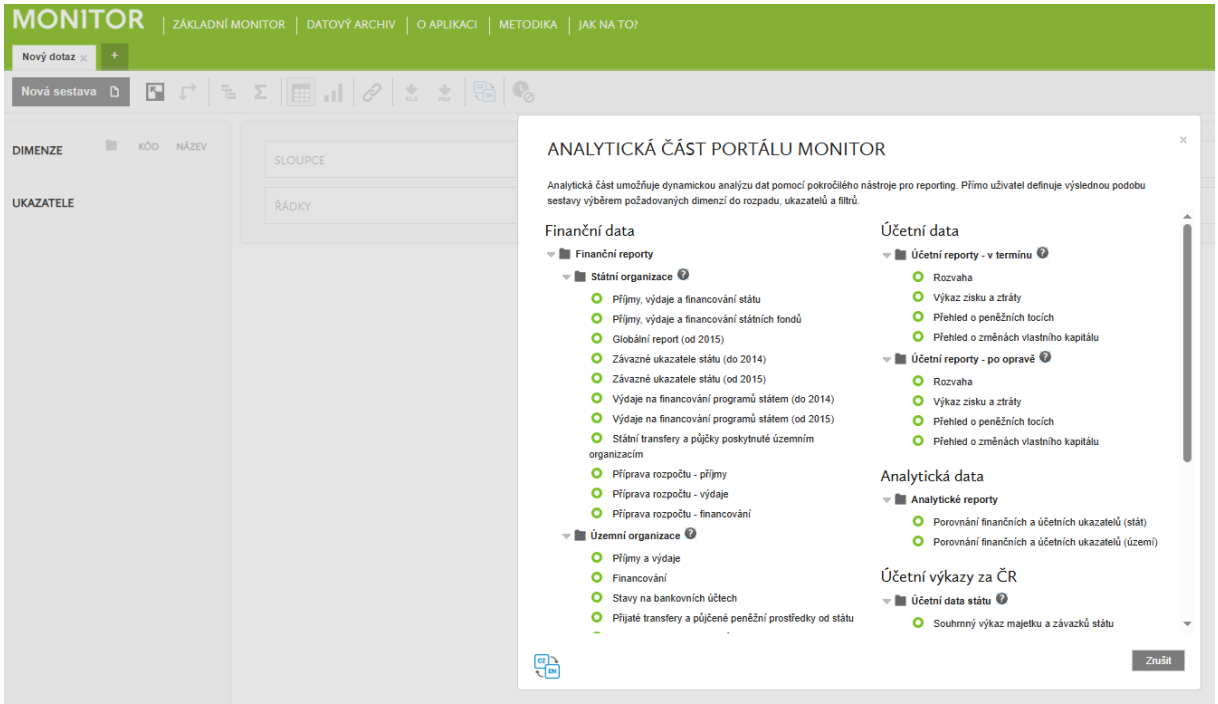

Obrázek 4 MONITOR – Analytická část (Zdroj: monitor.statnipokladna.gov.cz)

3. Transakční data ve formátu CSV

- Pro uživatele, kteří chtějí s daty pracovat samostatně, jsou k dispozici také transakční data ve formátu CSV.
- Tento formát umožňuje:
  - vlastní analytické zpracování,
  - propojení s dalšími datovými zdroji,
  - využití v interních reportech a nástrojích.

MONITOR tak neslouží pouze jako místo, kde jsou data „uložena“, ale i jako otevřený nástroj podporující transparentnost, kontrolu a analytickou práci s účetními a finančními informacemi veřejného sektoru. Volba konkrétní úrovně zobrazení dat závisí na tom, zda uživatel hledá rychlý přehled, nebo detailní podklad pro další analýzu.

ÚČETNÍ KONSOLIDACE STÁTU

Navrhovaná novela konsolidační vyhlášky státu přináší úpravy v oblasti vymezení konsolidačního celku Česká republika, včetně změn prahových hodnot významnosti, metodiky posuzování vlivu a rozsahu vykazovaných informací. Cílem úprav je sladění pravidel s připravovanou úpravou zákona o účetnictví a zohlednění vývoje ekonomického prostředí i administrativní zátěže účetních jednotek.

1. Zvýšení prahových hodnot pro zahrnutí do konsolidace (§ 9)

Navrhovaná úprava zvyšuje prahové hodnoty pro zahrnutí jiných než vybraných účetních jednotek do konsolidačního celku Česká republika. Limit pro aktiva (netto) a cizí zdroje se zvyšuje ze 100 mil. Kč na 600 mil. Kč. Limit pro náklady a výnosy se zvyšuje ze 100 mil. Kč na 1,2 mld. Kč. Vybrané účetní jednotky zůstávají do konsolidačního celku zahrnuty vždy bez ohledu na velikost.

Změna reflektuje nové pojetí kritéria významnosti v připravovaném novém zákoně o účetnictví. Od účetního období roku 2027 nebudou do konsolidačního celku zahrnovány účetní jednotky, které nepřekročí žádnou z uvedených prahových hodnot.

Účetní jednotky, které jsou již do konsolidačního celku zahrnuty, avšak nově nesplní stanovená kritéria významnosti, zůstávají v konsolidaci ještě po dobu dvou následujících účetních období v souladu s § 9 odst. 7. Tyto jednotky budou naposledy konsolidovány za účetní období roku 2028. Pomocný konsolidační přehled bude za tyto jednotky naposledy předán do CSÚIS k 31. 12. 2028 v termínu do 31. července 2029.

2. Zvýšení prahových hodnot pro dobrovolné svazky obcí (§ 10 odst. 2)

Dochází ke zvýšení prahových hodnot pro dobrovolné svazky obcí, kterým vzniká povinnost předávat Pomocný konsolidační přehled, a to ze 100 mil. Kč na 150 mil. Kč u aktiv (netto), cizích zdrojů, nákladů a výnosů.

Úprava navazuje na zvýšení kritéria pro předávání PAP u příspěvkových organizací a zohledňuje vývoj cenové hladiny.

Od účetního období roku 2027 nebudou dobrovolné svazky obcí povinny předávat Pomocný konsolidační přehled, pokud nepřekročí žádnou z nově stanovených hodnot. Svazky, které již jsou do vykazování zahrnuty a nově nesplní stanovené limity, budou podle § 10 odst. 3 nadále předávat Pomocný konsolidační přehled ještě po dobu dvou následujících účetních období. Poslední předání do CSÚIS bude provedeno k 31. 12. 2028 v termínu do 31. července 2029.

3. Změna posuzování vlivu obcí na obchodní korporace (§ 5 odst. 7)

Novelou se upravuje metodika posuzování vlivu obcí na řízení a ovládání obchodních korporací. Dosavadní omezení, podle něhož byly zohledňovány pouze obce s více než 10 000 obyvateli, se ruší.

Nově budou při posuzování vlivu zohledněna hlasovací práva všech obcí bez ohledu na velikost. Cílem je komplexnější zachycení skutečného ekonomického vlivu veřejného sektoru na obchodní korporace.

Dopad této změny se projeví zejména u subjektů s rozptýlenou vlastnickou strukturou, kde se na hlasovacích právech podílí větší počet menších obcí, typicky v odvětvích s historicky fragmentovaným vlastnictvím (např. vodohospodářská infrastruktura).

Účinnost změny se navrhuje od roku 2029, a to v návaznosti na plné promítnutí nových kritérií významnosti do účetního období roku 2029. V tomto období dojde současně k vyřazení účetních jednotek, které nově nesplní prahové hodnoty, i k zahrnutí subjektů splňujících nově vymezená kritéria vlivu.

Celkový dopad na konsolidovanou účetní závěrku České republiky sestavenou k 31. 12. 2029 se nepředpokládá jako významný, neboť očekávané změny se budou vzájemně částečně kompenzovat.

4. Zrušení konsolidovaného výkazu peněžních toků za Českou republiku (§ 23)

Navrhovaná úprava ruší povinnost sestavovat konsolidovaný výkaz peněžních toků za Českou republiku. Změna reaguje na připravovanou novelu zákona o účetnictví s účinností od 1. 1. 2027, která ruší povinnost sestavovat výkaz peněžních toků u vybraných účetních jednotek.

S ohledem na tuto změnu by sestavení konsolidovaného výkazu vyžadovalo dodatečný mimoúčetní sběr dat, který by vedl ke zvýšení administrativní zátěže. Z tohoto důvodu se navrhuje jeho zrušení v rámci konsolidované účetní závěrky státu.

VYBRANÉ OTÁZKY A ODPOVĚDI

Pro účely této sekce se rozumí:

- **„zákonem o účetnictví“ zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,**
- **„vyhláškou č. 410/2009 Sb.“ vyhláška č. 410/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky, ve znění pozdějších předpisů,**
- **„ČÚS“ – České účetní standardy pro některé vybrané účetní jednotky.**

1. Otázka

Jaký den se považuje za okamžik uskutečnění účetního případu při převodu vlastnictví k nemovitým věcem, které podléhají zápisu do katastru nemovitostí?

Odpověď

Podle bodu 6.4. ČÚS č. 701 – Účty a zásady účtování na účtech se za okamžik uskutečnění účetního případu při převodu vlastnictví k nemovitým věcem, které podléhají zápisu do katastru nemovitostí, považuje den, kdy byl katastrálnímu úřadu doručen návrh na vklad. Vybraná účetní jednotka tedy již k tomuto dni zachycuje převod majetku, přestože k samotnému povolení vkladu dochází až později v rámci rozhodnutí katastrálního úřadu.

V případě změny příslušnosti k hospodaření s nemovitými věcmi státu, které podléhají zápisu do katastru nemovitostí, se za okamžik uskutečnění účetního případu považuje den uvedený v zápisu nebo v písemné smlouvě podle jiného právního předpisu.

2. Otázka

V jaké položce účetní závěrky má územní samosprávný celek (kraj) vykázat peněžitý dobrovolný příplatek mimo základní kapitál, poskytnutý společnosti s ručením omezeným, v níž je jediným společníkem? Lze postupovat obdobně jako v případě účetnictví podnikatelů podle ČÚS č. 012 a účtovat tento příplatek na vrub účtu příslušného podílu, a tedy jej vykázat v položce A.III.1. Majetkové účasti v osobách s rozhodujícím vlivem (syntetický účet 061) podle § 17 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 410/2009 Sb.?

Odpověď

Peněžitý dobrovolný příplatek mimo základní kapitál, který poskytl kraj „své“ společnosti s ručením omezeným, by měl kraj vykázat na položce rozvahy „A.III.1. Majetkové účasti v osobách s rozhodujícím vlivem“ (tj. syntetický účet 061).

Otázky a odpovědi – dříve řešené

Účetní metody a postupy
Operativní účetní záznamy
Technické
Schvalování účetních závěrek
Pomocný analytický přehled
Účetní výkaznictví státu

Tabulka 3 Otázky a odpovědi – dříve řešené (Zdroj: https://mf.gov.cz/)

DALŠÍ UŽITEČNÉ ODKAZY

Web Ministerstva financí

Výběr užitečných odkazů pro oblast účetnictví a účetního výkaznictví na webových stránkách Ministerstva financí.

https://mf.gov.cz/

Účetnictví státu
Operativní účetní záznamy
Přehled účetních jednotek podléhající schvalování
Účetní výkaznictví státu
Technické informace pro uživatele CSÚIS
Pomocný analytický přehled

Tabulka 4 Užitečné odkazy na webu Ministerstva financí (Zdroj: https://mf.gov.cz/)

Web Státní pokladna

Výběr užitečných odkazů na webových stránkách Státní pokladny.

https://statnipokladna.gov.cz/

Centrální systém účetních informací státu (CSÚIS)
Plán odstávek IISSP pro rok 2026
Registrační formulář pro účetní jednotky
Správa číselníků – pro potřeby kontrol partnerů v rámci sběru Pomocného analytického přehledu
Školení – CSÚIS
Otázky a odpovědi CSÚIS
Přechodné období - 2024

Tabulka 5 Užitečné odkazy na webu Státní pokladny (Zdroj: https://statnipokladna.gov.cz/)

MF NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH

Sledujte nás na X

Obrázek 5 X – Ministerstvo financí (Zdroj: x.com/MinFinCZ)

Sledujte nás na LinkedIn

Obrázek 6 LinkedIn – Ministerstvo financí (Zdroj: linkedin.com)

KONTAKTY

Kontakty obecné

Ministerstvo financí stanovilo následující kontaktní e-mailové adresy ke komunikaci v oblasti Státní pokladny a pro komunikaci k projektu IISSP:

servicedesk@spcss.cz

- Určena pro zadávání požadavků na systém IISSP jeho registrovanými i neregistrovanými uživateli.
- Určena pro zadávání požadavků:
  - metodických – dotazy k účtování apod.;
  - technických – problém s předáním výkazu do CSÚIS, nefunkční systém apod.;
  - dalších – vysvětlení křížových kontrol apod.

komunikaceSP@mf.gov.cz

- Určena pro dotazy a komunikaci externích subjektů (neuživatelů – veřejnost a média) na IISSP.

kc.iissp@mf.gov.cz

- Určena pro obecnou komunikaci ohledně provozu systému IISSP, např. zasílání informací o odstávkách systému.

ciselnikUJ@mf.gov.cz

- Určena výhradně pro příjem formulářů pro aktualizaci číselníku účetních jednotek v CSÚIS (vznik, změna, zánik).

skoleni.iissp@mf.gov.cz

- Určena pro veškerou obecnou komunikaci ke školení, která probíhají ve vazbě na IISSP.

Kontakty odbor Výkaznictví státu

Pro všeobecnou komunikaci s odborem Výkaznictví státu (např. organizace Metodických dní).

odbor Výkaznictví státu

- e-mail: Vykaznictvi.statu@mf.gov.cz

Níže jsou uvedeny kontakty na vedoucí pracovníky odboru Výkaznictví státu.

Ing. Jakub Bažant

- ředitel odboru Výkaznictví státu
- telefon: (+420) 257 043 109
- e-mail: Jakub.Bazant@mf.gov.cz

Ing. Simona Kuželová

- zástupce vedoucího oddělení Regulace účetnictví veřejného sektoru
- telefon: (+420) 257 044 378
- e-mail: Simona.Kuzelova@mf.gov.cz

Ing. Monika Černá

- vedoucí oddělení Metodika účetnictví veřejného sektoru a správa CSÚIS
- telefon: (+420) 257 042 475
- e-mail: Monika.Cerna@mf.gov.cz

Ing. Jaromír Klaban

- vedoucí oddělení Účetní výkaznictví státu
- telefon: (+420) 257 042 701
- e-mail: Jaromir.Klaban@mf.gov.cz

Příloha

využitelnost účetních dat

PŘÍLOHA – OBSAH

ÚVOD K PŘÍLOZE **28**
MINISTERSTVO FINANCÍ **29**
1. Zpracování účetních dat v CSÚIS 29
2. Účetnictví nemusí být jen povinnost 29
Od povinného výkazu k informačnímu zdroji 29
Účetní výkazy za Českou republiku jako praktická ukázka využití účetních dat 29
Co se změní, když začneme účetní data číst 30
Začít lze s MS Excelem 30
Účetní závěrka jako začátek práce s informacemi 30
3. Více než čísla: Jak využít účetní data pro řízení organizace 31
Začněte jednoduchou časovou řadou 31
Detailnější pohled odhalí příčinu 33
Od grafu ke konkrétnímu rozhodnutí 33
Krátký přehled, který se pravidelně používá 34
Závěr 34
4. Vývoj účetnictví veřejného sektoru: poznatky z odborných diskusí OECD 34
NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD **36**
Datová základna finančního auditu NKÚ 37
Využití účetních informací při plánování kontrol, během jejich přípravné fáze a jejich testování 38
Praktická ukázka: analytický nástroj NKÚ pro detekci rizik 41
Praktická ukázka: akruální a peněžní pohled na hospodaření státu 42
Průběžný finanční audit a prevence nesprávností 45
Závěr 45
ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD **47**
ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA **48**
Akruální účetnictví, sine qua non makroekonomické statistiky 48
KRÁLOVEHRADECKÝ KRAJ **49**
Od účetních dat k datové platformě Královéhradeckého kraje 49
Karta PO a účetní data jako základ řízení rizik 50
Robotizace a umělá inteligence jako pomocník 51
Spolupráce s Ministerstvem financí 51
Účetní data jako příležitost 52

ÚVOD K PŘÍLOZE

Účetní data vznikají každý den ve všech účetních jednotkách veřejného sektoru. Nejčastěji jsou spojována s vedením účetnictví, sestavením účetní závěrky nebo plněním informačních povinností. Tím však jejich význam nekončí. Údaje zachycené v účetnictví představují jedinečný zdroj informací o hospodaření, majetku, závazcích, nákladech, výnosech i dlouhodobých trendech, který nachází využití v celé řadě oblastí veřejné správy.

Tato příloha se zaměřuje právě na praktickou využitelnost účetních dat. Nevěnuje se jejich pořizování ani samotným vykazovacím povinnostem, ale ukazuje, jakou informační hodnotu účetní data mají a jak mohou podporovat řízení, rozhodování, analýzu, kontrolu nebo tvorbu veřejných politik.

Pro přípravu tohoto tematického bloku byly osloveny vybrané subjekty, které patří mezi významné uživatele účetních informací veřejného sektoru. Byly požádány o zpracování příspěvků zaměřených na využití účetních dat v jejich každodenní praxi, na informace, které jim tato data poskytují, i na jejich přínos pro plnění konkrétních úkolů. Vznikl tak soubor osmi článků, které nabízejí různé pohledy na využívání účetních dat a jejich význam v praxi.

Zastoupeny jsou příspěvky Ministerstva financí, Nejvyššího kontrolního úřadu, Českého statistického úřadu, České národní banky a Královéhradeckého kraje. Autoři přibližují využití účetních dat například při sestavování účetních výkazů za Českou republiku, ve finančním auditu a kontrolní činnosti, při tvorbě statistických a makroekonomických ukazatelů nebo při řízení organizací a vyhodnocování rizik.

Přestože jednotlivé články vycházejí z odlišných potřeb a zkušeností jejich autorů, spojuje je společné poznání: účetní data nepředstavují pouze prostředek evidence a vykazování, ale také cenný informační zdroj, který pomáhá lépe porozumět fungování veřejného sektoru a přijímat kvalifikovaná rozhodnutí.

Věříme, že následující stránky ukážou účetní informace v širších souvislostech a nabídnou inspiraci pro jejich aktivnější využívání. Skutečná hodnota účetních dat totiž nespočívá pouze v jejich sběru a uchovávání, ale především v jejich interpretaci a schopnosti proměnit informace ve znalosti využitelné pro řízení, kontrolu a rozhodování.

MINISTERSTVO FINANCÍ

1. Zpracování účetních dat v CSÚIS

Účetní data představují významný zdroj informací pro řízení, monitorování a hodnocení veřejných financí. Jejich přínos však není dán pouze množstvím shromážděných údajů, ale především jejich kvalitou, úplností a vzájemnou konzistencí. Ministerstvo financí proto dlouhodobě věnuje pozornost zpracování dat předávaných prostřednictvím Centrálního systému účetních informací státu (CSÚIS), který zajišťuje sběr účetních a finančních údajů od více než 17 000 vybraných účetních jednotek.

Kvalita dat je zajišťována prostřednictvím metodických, procesních i technických nástrojů, jejichž cílem je podporovat správnost, úplnost a věcnou provázanost vykazovaných informací. Součástí tohoto procesu jsou jednotně nastavená pravidla pro předávání dat, průběžná metodická podpora účetních jednotek, správa souvisejících evidencí i systém kontrol, který pomáhá identifikovat případné nesrovnalosti již v průběhu zpracování.

Výsledkem této činnosti je rozsáhlá datová základna účetních a finančních údajů, která nacházejí uplatnění při sestavování účetních výkazů za Českou republiku, monitorování veřejných financí, statistických a analytických činnostech i při naplňování principu transparentnosti veřejného sektoru. Kvalitní účetní data tak představují jeden ze základních předpokladů pro informované rozhodování a efektivní správu veřejných prostředků.

2. Účetnictví nemusí být jen povinnost

Účetní výkazy za Českou republiku jako inspirace pro práci s daty v organizaci.

Každý rok věnují účetní jednotky značné úsilí vedení účetnictví a sestavení účetní závěrky. Data, která při tom vznikají, však nemusí sloužit pouze ke splnění zákonné povinnosti. Při správné interpretaci mohou být praktickým podkladem pro finanční řízení organizace, plánování jejích potřeb i komunikaci s vedením a zřizovatelem.

Od povinného výkazu k informačnímu zdroji

Účetní závěrka je koncentrovaným přehledem o finanční situaci a finanční výkonnosti účetní jednotky. Ukazuje, jaký majetek organizace využívá pro svou činnost a z jakých zdrojů je tento majetek financován. Současně zachycuje náklady, výnosy a výsledek hospodaření.

Samotné sestavení účetní závěrky je proto důležitým, nikoli však posledním, krokem. **Teprve správná interpretace vykazovaných dat promění sestavenou účetní závěrku v nástroj využitelný pro řízení a rozhodování.** Účetní údaj obvykle popisuje, co se změnilo. Pro řízení je však potřeba také vysvětlit, proč se to změnilo a jaký další postup z toho vyplývá.

Účetní výkazy za Českou republiku jako praktická ukázka využití účetních dat

Vybrané účetní jednotky předávají své účetní závěrky a podle rozsahu informační povinnosti také další účetní záznamy do Centrálního systému účetních informací státu. Data z těchto účetních záznamů následně využívá Ministerstvo financí k sestavení účetních výkazů za Českou republiku.

Praktickou ukázku dalšího využití těchto dat představuje Zpráva o účetních výkazech za Českou republiku za rok 2024. Ministerstvo financí v ní nesleduje pouze výsledné hodnoty, ale také jejich vývoj v čase. Zaměřuje se na hlavní ukazatele, vysvětluje významné meziroční změny a pomocí grafů znázorňuje dlouhodobější trendy. Zpráva tak ukazuje, že jednou shromážděná účetní data mohou sloužit nejen k sestavení účetních výkazů, ale také k jejich následné analýze a interpretaci.

Výkazy za Českou republiku proto nejsou pouze výsledkem rozsáhlého sběru a konsolidace dat. Představují také zdroj informací o vývoji majetku, závazků, nákladů, výnosů a výsledku hospodaření státu.

Stejný princip lze v menším měřítku uplatnit u obce, kraje, příspěvkové organizace, organizační složky státu nebo jiné vybrané účetní jednotky. Rozdíl spočívá především v rozsahu dostupných dat a potřebách jejich uživatelů, nikoli v samotné logice práce: vybrat podstatné ukazatele, sledovat jejich vývoj v čase, vysvětlovat významné změny a využívat zjištění při rozhodování.

Co se změní, když začneme účetní data číst

Účetní data sama o sobě neposkytují hotovou odpověď. Růst dlouhodobého majetku může být důsledkem investiční aktivity, převodu majetku, změny ocenění nebo reorganizace. Vyšší zůstatek peněžních prostředků může znamenat dobrou likviditu, ale také nevyužité účelově vázané prostředky či odkládání investic. Růst nákladů nemusí být projevem nehospodárnosti, pokud organizace rozšířila služby, převzala nový majetek nebo čelila změně cen.

Právě proto je nutné účetní hodnoty spojovat s rozpočtovými, provozními a věcnými souvislostmi. U majetku může jít o investice, odpisy, opravy a technický stav. U personálních nákladů o počet zaměstnanců a rozsah vykonávané činnosti. U nákladů na energie o spotřebu, plochu budov a smluvní ceny. Účetní závěrka poskytuje spolehlivý výchozí bod; interpretace jí dodává význam pro konkrétní organizaci.

Začít lze s MS Excelem

Pro další využití účetních dat nemusí být nutný vznik zcela nového systému ani rozsáhlého analytického útvaru. Pro první orientaci často postačí MS Excel a několik stabilních ukazatelů z roční účetní závěrky, jejich zobrazení v delší časové řadě a stručný komentář k významným pohybům. Vedle absolutní hodnoty je vhodné sledovat meziroční změnu a tam, kde to dává smysl, také podíl na související veličině.

Takový přehled může podpořit sestavení rozpočtu a střednědobého výhledu, plán investic a oprav, řízení likvidity, vymáhání pohledávek nebo posuzování provozních a personálních nákladů. U zřizovaných organizací může zřizovateli pomoci rozlišit, zda požadavek na vyšší příspěvek souvisí s rozšířením služby, cenovým vývojem, stavem majetku nebo s dlouhodobě rostoucí nákladovostí.

Účetní závěrka jako začátek práce s informacemi

Účetní data již účetní jednotka vytváří, kontroluje a předává. Jejich další využití proto představuje příležitost zhodnotit práci, která již byla vykonána. Účetní závěrka se tím mění z koncového produktu vykazovacího procesu na výchozí bod pro řízení, plánování a kontrolu.

Největší přínos účetnictví vzniká ve chvíli, kdy kvalitní data pomohou včas rozpoznat problém, zpřesnit plán, podložit rozhodnutí nebo srozumitelně vysvětlit, jak se finanční situace organizace vyvíjí. Praktický

postup, jak vybrat první ukazatele a postupovat od grafu až ke konkrétnímu rozhodnutí, nabízí navazující článek.

3. Více než čísla: Jak využít účetní data pro řízení organizace

Praktický postup od časové řady přes vysvětlení příčin až ke konkrétnímu rozhodnutí.

Účetní závěrka obsahuje velké množství údajů, ale začátek práce s nimi může být překvapivě jednoduchý. Není nutné ihned vytvářet rozsáhlý dashboard. Smyslem prvního přehledu je rychle zachytit významnou změnu, položit správnou otázku a určit, zda je potřebný detailnější rozbor nebo manažerské rozhodnutí.

Začněte jednoduchou časovou řadou

Pro základní přehled je vhodné použít údaje alespoň za tři až pět uzavřených účetních období. U každého ukazatele zobrazte aktuální hodnotu, absolutní meziroční změnu a podle potřeby také procentní změnu. Procentní změnu lze vypočítat jako rozdíl mezi běžným a minulým obdobím dělený hodnotou minulého období a vynásobený stem; pokud je výchozí hodnota nulová nebo mění znaménko, je vhodnější pracovat s absolutní změnou a slovním vysvětlením.

Jednorázová změna může být vyvolána mimořádnou událostí. Delší časová řada pomáhá odlišit krátkodobý výkyv od trvalejšího trendu. V prvním kroku se vyplatí soustředit na tři oblasti: aktiva, vlastní kapitál a cizí zdroje a náklady, výnosy a výsledek hospodaření.

Oblast	Ukazatel	Jak spočítat	Co sledovat
Aktiva	**Stálá a oběžná aktiva**	Hodnoty převzaté z rozvahy; meziroční změna = běžné období – minulé období.	Růst stálých aktiv zpravidla souvisí s investiční aktivitou. Růst oběžných aktiv může znamenat vyšší objem peněz nebo pohledávek; vždy je nutné zjistit konkrétní položku.
Aktiva	**Podíl stálých aktiv na aktivech celkem**	Stálá aktiva / aktiva celkem × 100.	Změnu majetkové struktury a její vazbu na charakter činnosti organizace.
Aktiva	**Nedokončené investice**	Hodnota nedokončeného dlouhodobého majetku z rozvahy; doplnit meziroční změnu.	Hromadění rozpracovaných akcí, prodlužování realizace nebo zpožděné zařazování majetku do užívání.

Tabulka 6 Doporučený základní soubor ukazatelů (Zdroj: vlastní zpracování MF)

Oblast	Ukazatel[1]	Jak spočítat	Co sledovat
Vlastní kapitál a cizí zdroje	**Vlastní kapitál**	Hodnota z rozvahy; meziroční změna	Vliv fondů, transferů, výsledků minulých období a účetních metod.

[1] Ukazatele je vždy nutné vykládat s ohledem na typ účetní jednotky, její úkoly, způsob financování a významné mimořádné vlivy.

		absolutně a případně v procentech.	
Vlastní kapitál a cizí zdroje	**Cizí zdroje**	Hodnota z rozvahy; meziroční změna absolutně a případně v procentech.	Výši, strukturu a příčinu růstu. Cizí zdroje nezahrnují jen úvěrový dluh, ale také rezervy, neproplacené dodavatelské faktury, nevyplacené mzdy, přijaté zálohy a další položky.
Vlastní kapitál a cizí zdroje	**Podíl cizích zdrojů na aktivech**	Cizí zdroje / aktiva celkem × 100.	Změnu způsobu financování majetku; výsledek je nutné posuzovat s ohledem na typ účetní jednotky.
Vlastní kapitál a cizí zdroje	**Krátkodobé a dlouhodobé závazky**	Hodnoty z rozvahy samostatně; lze doplnit podíl krátkodobých závazků na cizích zdrojích.	Splatnost závazků, tlak na likviditu a to, zda růst souvisí s běžným provozem, investicí nebo časovým nesouladem plateb.
Náklady, výnosy a výsledek hospodaření	**Náklady a výnosy celkem**	Hodnoty z výkazu zisku a ztráty; meziroční změna absolutně a v procentech.	Zda se náklady a výnosy vyvíjejí obdobně a zda změna odpovídá rozsahu činnosti, cenám a způsobu financování.
Náklady, výnosy a výsledek hospodaření	**Výsledek hospodaření běžného účetního období**	Údaj z výkazu zisku a ztráty; analyticky odpovídá rozdílu vykázaných výnosů a nákladů.	Opakující se zisk či ztrátu a jejich příčiny; samotné znaménko nevypovídá bez dalšího o kvalitě hospodaření.
Náklady, výnosy a výsledek hospodaření	**Vybrané nákladové položky**	Meziroční změna položky; případně položka / náklady celkem × 100.	Mzdové náklady, energie, opravy a udržování nebo jiné významné položky ve vazbě na provozní údaje.

Tabulka 7 Doporučený základní soubor ukazatelů – pokračování (Zdroj: vlastní zpracování MF)

1. Aktiva: sledujte nejen růst, ale i jejich obsah

Vývoj stálých a oběžných aktiv ukazuje, jak se mění majetková základna organizace. Růst stálých aktiv zpravidla dává informaci o investiční aktivitě, samotný růst však nelze automaticky hodnotit jako pozitivní. Může souviset také s převodem majetku, změnou ocenění nebo reorganizací. Účetní hodnoty je proto vhodné doplnit údaji o investicích, odpisech, opravách, technickém stavu majetku a případně o nedokončených investicích.

Růst oběžných aktiv může představovat hromadění peněžních prostředků nebo pohledávek. Vysoký zůstatek peněz nemusí být automaticky čistě pozitivní – může jít o účelově vázané prostředky nebo důsledek odkládání investic. Pokles naopak nemusí znamenat zhoršení finanční situace, pokud souvisí s plánovanou investicí nebo úhradou dříve vytvořených závazků.

2. Vlastní kapitál a cizí zdroje: zkoumejte strukturu financování aktiv

Vlastní kapitál ve veřejném sektoru není tržní hodnotou organizace, ale účetní veličinou ovlivněnou strukturou majetku, transfery, výsledky minulých období i použitými účetními metodami. Jeho změnu proto nelze posuzovat izolovaně.

U cizích zdrojů sledujte zejména jejich výši, meziroční změnu a složení. Nemusí však jít pouze o růst úvěrového dluhu. Je třeba rozlišit rezervy, krátkodobé a dlouhodobé závazky a zjistit, zda změna souvisí s běžným provozem, investicí, časovým nesouladem plateb nebo se vznikem finančního rizika.

3. Náklady, výnosy a výsledek hospodaření: hledejte příčinu změny

Základní pohled porovnává vývoj nákladů a výnosů v čase. Růst nákladů by měl být porovnán s vývojem výnosů; pokud není jejich růstem kompenzován, je třeba rozdíl vysvětlit změnou rozsahu činnosti, cenových podmínek nebo způsobu financování atd. Pokud je potřeba detailnější pohled, je vhodné sledovat jednotlivé skupiny nákladů a výnosů.

Pro řízení je zpravidla důležitější příčina změny než samotné procento. Růst nákladů nemusí znamenat nehospodárnost, pokud organizace rozšířila služby, převzala nový majetek nebo čelila změně cen např. v důsledku energetické krize. Stejně tak kladný výsledek hospodaření není sám o sobě důkazem optimálního hospodaření. Vždy je třeba zohlednit účel organizace, způsob financování a rozsah poskytovaných veřejných služeb.

Detailnější pohled odhalí příčinu

Jakmile základní graf upozorní na významný pohyb, je vhodné rozložit souhrnný ukazatel na konkrétní položky a doplnit účetní data o provozní údaje. U pohledávek je třeba sledovat jejich strukturu, opravné položky a podle možností také dobu po splatnosti. Účetní závěrka poskytne základní signál, ale pro rozhodnutí o vymáhání je nutná také analytická evidence.

Mzdové náklady je třeba hodnotit spolu s počtem zaměstnanců a rozsahem činnosti, náklady na energie se spotřebou, plochou budov a cenami. U oprav a udržování je důležité rozlišit, zda jejich pokles vyplývá z obnovy majetku, nebo pouze z odkládání nezbytné údržby. **Účetní údaj popisuje, co se změnilo; manažerská interpretace musí vysvětlit proč.**

Od grafu ke konkrétnímu rozhodnutí

Práce s účetním ukazatelem by neměla skončit konstatováním, že hodnota vzrostla nebo poklesla. Jednoduchý postup může mít pět kroků:

1. Zachyťte změnu. Určete, zda jde o jednorázový výkyv či trend, a vyčíslete jeho význam.

2. Ověřte srovnatelnost. Zohledněte změny účetních metod, převody majetku, reorganizace, mimořádné dotace nebo cenové šoky.

3. Rozložte ukazatel. Zjistěte, které konkrétní položky způsobily pohyb souhrnné hodnoty.

4. Doplňte věcný kontext. Propojte účetní údaj s rozpočtem, objemem služeb, počtem zaměstnanců, spotřebou, cenami nebo technickým stavem majetku.

5. Formulujte rozhodnutí. Určete odpovědnost, konkrétní opatření a termín, kdy bude jeho dopad vyhodnocen.

Například je nezbytné preventivně kontrolovat splatnost pohledávek. Nečinnost může způsobit jejich růst po splatnosti, což může vést ke změně postupu při jejich vymáhání. Dlouhodobé hromadění nedokončených investic může vyvolat revizi harmonogramu, smluvních vztahů nebo rozpočtových priorit. Růst nákladů na energie je podnětem k oddělení vlivu ceny od vlivu spotřeby a následně k úpravě nákupu energií, provozu budov nebo investičního plánu. Výsledkem analýzy tedy nemá být pouze přesnější popis minulosti, ale podklad pro další manažerské rozhodnutí.

Krátký přehled, který se pravidelně používá

Praktický manažerský přehled by měl být stručný, výstižný, úplný, přehledný, důvěryhodný a zaměřený na informace podstatné pro rozhodování. Pro každý ukazatel zpravidla postačí aktuální hodnota, meziroční změna, jednoduchý graf časové řady a stručné vysvětlení významného pohybu. Smyslem není vytvořit co nejvíce grafů, ale rychle rozpoznat oblasti, které vyžadují vysvětlení nebo rozhodnutí.

Pro srovnání lze využít také účetní závěrky dostupné v informačním portálu MONITOR. Benchmarking má však smysl pouze mezi skutečně srovnatelnými subjekty. Rozdíl v ukazateli je podnětem k otázce, nikoli automatickým důkazem lepšího nebo horšího hospodaření.

Závěr

Účetní data se nestávají nástrojem řízení pouhým shromážděním, ale až jejich správnou interpretací a propojením s rozhodovacími potřebami organizace. K tomu přitom není nezbytný složitý analytický systém. Základem je vhodně zvolený soubor klíčových ukazatelů, sledování jejich vývoje v dostatečně dlouhé časové řadě a posouzení ekonomických, organizačních či metodických příčin změn vykázaných hodnot. Takto využitá data mohou podpořit plánování, hodnocení hospodaření, včasnou identifikaci rizik i srozumitelnou komunikaci výsledků. Věříme, že postupy a příklady představené v tomto článku pomohou účetním jednotkám lépe využít informační potenciál jejich vlastních dat a stanou se praktickým východiskem pro jejich interní analýzy a manažerské rozhodování.

4. Vývoj účetnictví veřejného sektoru: poznatky z odborných diskusí OECD

V březnu letošního roku se Česká republika zúčastnila odborného jednání OECD v Paříži zaměřeného na aktuální trendy v účetnictví veřejného sektoru, rozpočtování a finančním řízení. Diskuse potvrdily, že moderní účetnictví již není vnímáno pouze jako nástroj vykazování, ale stále více jako zdroj informací pro strategické řízení veřejných financí.

Jedním z dlouhodobých trendů v zemích OECD je přechod od peněžního principu k akruálnímu účetnictví. To umožňuje zachytit ekonomickou podstatu transakcí v okamžiku jejich vzniku a poskytuje komplexnější pohled na finanční situaci státu, včetně jeho aktiv, závazků a budoucích rizik. Zkušenosti jednotlivých zemí zároveň ukazují, že úspěšná účetní reforma vyžaduje nejen kvalitní legislativní a metodické zázemí, ale také dostatečné odborné kapacity a moderní informační systémy.

Významným tématem byla využitelnost účetních dat pro rozhodování. Řada států upozorňuje, že samotné účetní výkazy již nestačí. Důležitá je schopnost propojit účetní informace s dalšími daty a vytvářet srozumitelné podklady pro management a tvůrce veřejných politik. Například Švédsko zdůrazňuje význam kvalitních datových standardů, jednotných klasifikací a dostatečné úrovně detailu účetních informací.

Pozornost byla věnována také digitalizaci veřejných financí. Inspirativní zkušenost představilo Estonsko, které vybudovalo centralizovanou digitální infrastrukturu umožňující průběžné sledování a analýzu účetních i rozpočtových údajů napříč veřejným sektorem. Moderní technologie zároveň otevírají prostor pro automatizaci vybraných procesů a využívání analytických nástrojů při zpracování účetních dat.

Další diskutovanou oblastí bylo řízení státní rozvahy. Velká Británie představila přístup založený na systematickém využívání konsolidovaných účetních dat pro aktivní správu majetku a závazků státu. Účetní informace zde slouží nejen k vykazování, ale také jako podklad pro investiční rozhodování a hodnocení výkonnosti veřejného majetku.

Mezinárodní zkušenosti rovněž ukazují proměnu role odborníků v oblasti účetnictví a finančního řízení veřejného sektoru. Vedle tradičních kontrolních a evidenčních činností se stále více podílejí na analýzách, interpretaci dat a podpoře rozhodovacích procesů. Účetnictví se tak postupně stává integrální součástí strategického řízení veřejného sektoru.

Závěry jednání OECD potvrzují, že budoucnost účetnictví veřejného sektoru spočívá nejen v kvalitním vykazování, ale především v efektivním využívání účetních informací pro řízení, plánování a hodnocení veřejných politik. Klíčovým předpokladem tohoto vývoje zůstává pokračující digitalizace, rozvoj analytických nástrojů a systematické vzdělávání odborných pracovníků.

NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD

Dne 7. dubna 2026 proběhla na půdě Nejvyššího kontrolního úřadu společná **konference** NKÚ a Vysoké školy ekonomické v Praze s názvem **„Využívání účetních informací státu“**, která navázala na zveřejnění stejnojmenné zprávy z listopadu 2025. Zpráva, zpracovaná společným týmem odborníků finančního auditu NKÚ a Fakulty financí a účetnictví VŠE, se zaměřila na **identifikaci hlavních uživatelů účetních informací státu, analýzu jejich potřeb a posouzení**, zda jsou tyto potřeby dostatečně naplněny.

Konference otevřela odbornou debatu o tom, kdo a jak v praxi využívá účetní informace státu, zda současné účetnictví veřejného sektoru skutečně slouží k rozhodování, řízení a kontrole, a kde jsou jeho silné stránky, limity i příležitosti k dalšímu rozvoji. Účastníci konference se shodli na tom, že účetnictví státu je klíčový informační rámec pro rozhodování, kontrolu, statistiku i veřejnou odpovědnost. Český systém generuje významná data a pro makroekonomické a statistické účely funguje velmi dobře, avšak příspěvky explicitně konstatovaly, že se **nepotvrdilo systematické využívání účetních výkazů jednotek státu pro rozhodování uživatelů** ani pro přípravu rozpočtu. V praxi tak stále dominuje rozpočtový pohled založený jen na peněžních příjmech a výdajích, zatímco akruální pohled bývá uplatňován tam, kde je potřeba číst ekonomickou realitu v širším časovém a věcném kontextu.

Informace o konferenci, prezentace jednotlivých vystupujících i úplné znění zprávy jsou dostupné na oficiálních internetových stránkách NKÚ.

Konference

Zpráva

Jedním z významných uživatelů účetních informací státu je v rámci NKÚ **odbor finančního auditu**, který je využívá při přípravě i realizaci kontrolních akcí. Účetní informace pro něj představují nejen předmět ověřování, ale především základní analytický a důkazní zdroj využívaný v celém průběhu kontrolní činnosti. Jejich využití se neomezuje jen na posouzení správnosti účetní závěrky. Účetní údaje slouží jak při přípravě kontrolní akce, například při identifikaci rizikových oblastí a formulování auditních otázek, tak při její samotné realizaci, zejména při výběru kontrolních vzorků, ověřování postupů i při vyhodnocování hospodaření kontrolovaných osob.

V tomto příspěvku se budeme věnovat tomu, jak s údaji z účetnictví pracuje jeden z typů kontroly NKÚ: Finanční audit. Ten pracuje s účetnictvím ve dvou vzájemně propojených rovinách. V první

ověřuje, zda účetní jednotka zachytila hospodářské skutečnosti úplně, správně, průkazně a v souladu s právními předpisy. Ve druhé využívá účetní informace jako zdroj informací o ekonomické podstatě činnosti kontrolované osoby, jejím majetku, závazcích, nákladech, výnosech, rozpočtových tocích a souvisejících finančních rizicích.

Datová základna finančního auditu NKÚ

Základním zdrojem informací jsou jednotlivé části účetní závěrky, zejména rozvaha, výkaz zisku a ztráty a příloha účetní závěrky včetně podrozvahových údajů[2]. Významným zdrojem je rovněž Pomocný analytický přehled, který obsahuje podrobnější členění vybraných syntetických účtů, informace o typech změn a v některých případech také identifikaci partnerů transakcí.

Údaje účetní závěrky jsou doplňovány dalšími účetními a evidenčními podklady, zejména:

- hlavní knihou a obratovou předvahou;
- analytickou evidencí;
- majetkovými kartami a inventurními soupisy;
- bankovními výpisy;
- smlouvami, objednávkami a fakturami;
- protokoly o zařazení, vyřazení a předání majetku;
- dokumentací k transferům a žádostem o platbu;
- dalšími prvotními účetními doklady.

Účetní data jsou dále propojována s rozpočtovými informacemi a údaji z dalších veřejných a interních zdrojů. Patří mezi ně zejména systémy státní pokladny, registr smluv, katastr nemovitostí, informační systémy programového financování EDS/SMVS, monitorovací systém MS2021+, IS Viola, návrhy závěrečných účtů kapitol státního rozpočtu, výroční zprávy a hodnoticí dokumenty.

Propojení jednotlivých zdrojů je pro finanční audit zásadní. Samostatný účetní údaj zpravidla ukazuje, **co účetní jednotka vykázala**. Teprve smlouva, majetková karta, závěrečný účet, výroční zpráva nebo jiný věcný podklad pomáhá prokázat a vysvětlit, **proč byla daná skutečnost vykázána, jaký měla ekonomický obsah a zda účetní zachycení odpovídá jejímu skutečnému průběhu**.

Účetní a rozpočtové informace proto nejsou hodnoceny izolovaně. Jejich vypovídací schopnost se zvyšuje vzájemným porovnáním a doplněním o dokumentaci zachycující právní, ekonomickou a věcnou podstatu jednotlivých operací.

[2] Do 31. 12. 2025 byly předmětem kontrol typu finanční audit také přehledy o peněžních tocích a změnách vlastního kapitálů u vybraných účetních jednotek, které splňovaly kritéria uvedená v § 18 odst. 2 zákona o účetnictví. Tato povinnost byla novelou zákona o účetnictví k 1. 1. 2026 zrušena.

Využití účetních informací při plánování kontrol, během jejich přípravné fáze a jejich testování

Při plánování kontrol typu finanční audit a dále v samotné přípravné fázi těchto kontrol slouží účetní informace především k vytvoření rizikového profilu kontrolované osoby a k vymezení oblastí, na které je vhodné zaměřit kontrolní postupy. Analýza se soustřeďuje zejména na:

- absolutní a relativní význam jednotlivých účtů;
- neobvyklé meziroční změny;
- nové nebo zaniklé zůstatky;
- nulové hodnoty na účtech, na nichž by bylo vzhledem k činnosti jednotky možné očekávat pohyb;
- rozdíly mezi účetními, rozpočtovými a majetkovými údaji;
- neobvyklé vztahy mezi souvisejícími účty;
- nesoulady mezi jednotlivými částmi účetní závěrky a Pomocného analytického přehledu (PAP).

K systematickému vyhodnocování těchto skutečností využívá NKÚ mimo jiné **interní analytický nástroj pro detekci rizik**. Nástroj byl vytvořen s cílem zefektivnit analytické a kontrolní činnosti, přičemž jeho první verze vznikla již v roce 2013. Od té doby jsou jeho funkce průběžně rozvíjeny a aktualizovány podle změn účetních a rozpočtových předpisů i podle poznatků získaných z kontrolní praxe.

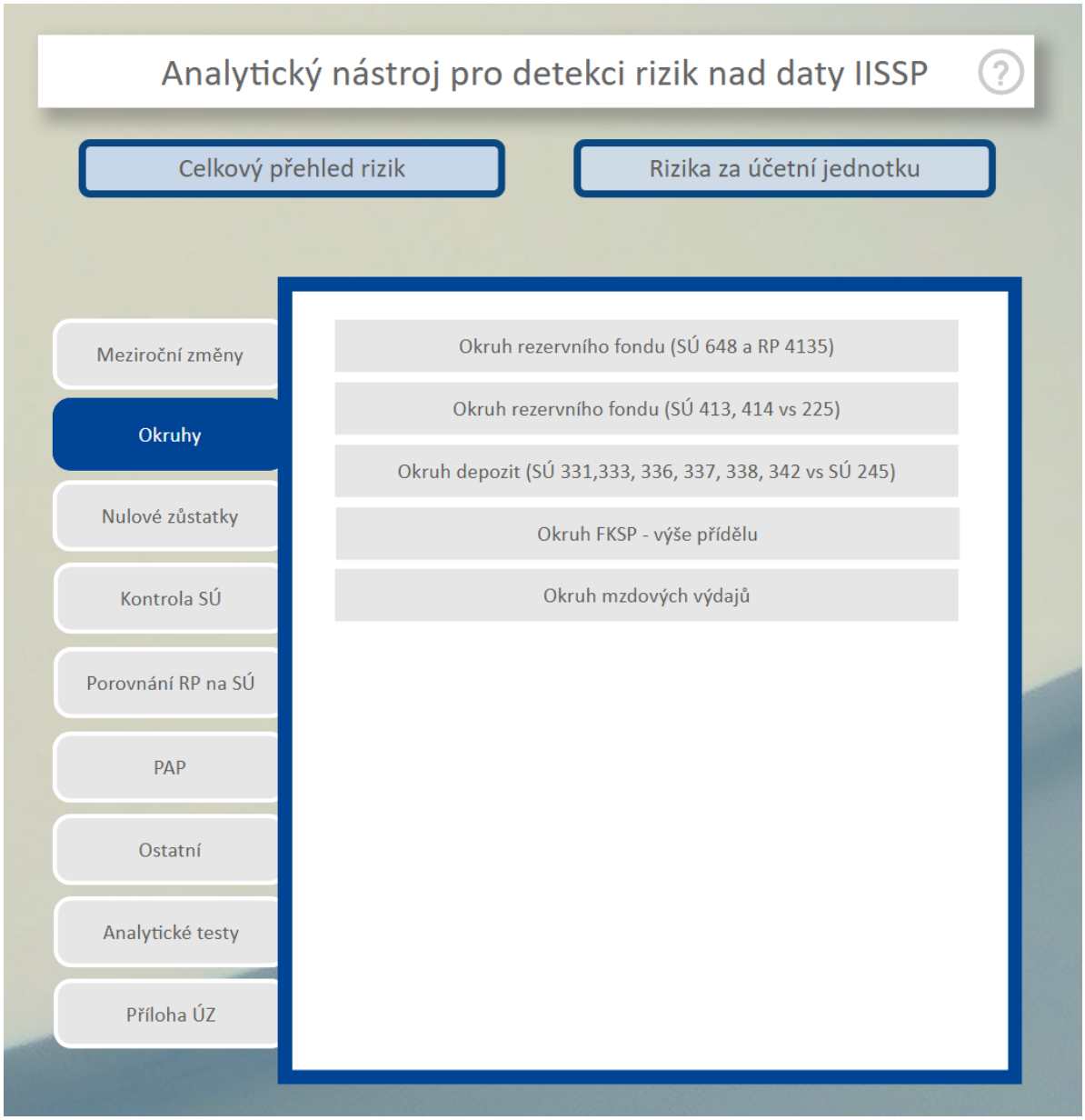

Obrázek 7 Analytický nástroj pro detekci rizik nad daty IISSP (Zdroj: vlastní zpracování NKÚ)

Analytický nástroj vyhodnocuje logické vazby mezi účetními a rozpočtovými výkazy a za jednotlivá čtvrtletí automatizovaně identifikuje rizikové vztahy u organizačních složek státu. Jeho účelem není automaticky konstatovat účetní nebo rozpočtovou chybu, ale upozornit na rozdíly, neobvyklé hodnoty nebo chybějící vazby, které vyžadují další věcné posouzení a případné ověření podle podrobnější evidence a prvotní dokumentace.

Dalšími používanými metodami jsou **horizontální a vertikální analýza**. Horizontální analýza identifikuje významné změny mezi účetními obdobími, zatímco vertikální analýza posuzuje podíl jednotlivých položek na celkových aktivech, pasivech, nákladech, výnosech, příjmech nebo výdajích.

Výsledkem této fáze není konstatování chyby, ale vymezení oblastí, kterým má být při kontrole věnována zvýšená pozornost. Významný nárůst nebo pokles určitého účtu může být ekonomicky

odůvodněný, pro kontrolujícího však představuje signál, že je nutné zjistit jeho příčiny a ověřit související účetní postupy.

Vedle horizontální a vertikální analýzy využívá tento nástroj také **analytické testy** a **detekci rizik** založených na předem stanovených vazbách mezi účetními, rozpočtovými a majetkovými údaji. Jejich účelem je identifikovat rozdíly a neobvyklé vztahy, které by při samostatném posuzování jednotlivých výkazů nemusely být zřejmé. Příklady využívaných kontrolních vazeb uvádí následující tabulka.

Kontrolní oblast	**Smysl testu**
Odpisy dlouhodobého majetku	Posouzení úplnosti a správnosti odpisování
Drobný dlouhodobý majetek	Ověření nákladového zachycení drobného majetku
Depozitní účet	Ověření krytí zaměstnaneckých a obdobných závazků
Mzdové odvody	Posouzení přiměřenosti soc. a zdrav. pojistného
Pořízení softwaru	Ověření vazby rozpočtových výdajů na majetkové přírůstky
Pořízení ICT	Ověření pořízení a zařazení hmotného majetku
Prodej majetku	Posouzení vyřazení a zůstatkové ceny prodaného majetku
Podmíněné závazky	Posouzení úplnosti podrozvahové evidence

Tabulka 8 Příklady využívaných kontrolních vazeb (Zdroj: vlastní zpracování NKÚ)

Analytický nástroj zahrnuje také kontrolu bilanční rovnosti, bilanční kontinuity, vyrovnanosti podrozvahy, rezervního fondu, FKSP, daně z nemovitých věcí a vazeb mezi rozpočtovými položkami a syntetickými účty.

Analytický test však neposkytuje definitivní důkaz nesprávnosti. Identifikuje rozdíl, který je nutné dále odborně interpretovat. Příkladem je porovnání odpisů na účtu 551 – Odpisy dlouhodobého majetku s meziroční změnou oprávek. Rozdíl může být způsoben nejen nesprávným odpisováním, ale také vyřazením, prodejem nebo bezúplatným převodem majetku, při kterém dochází k odúčtování souvisejících oprávek.

Obdobně porovnání prodeje majetku vykázaného v PAP IV s účtem 553 – Prodaný dlouhodobý hmotný majetek vyžaduje rozlišení pořizovací a zůstatkové ceny. PAP může zachycovat prodaný majetek v pořizovací hodnotě, zatímco účet 553 obsahuje pouze jeho zůstatkovou cenu. Nulový účet 553 tedy může být správný, pokud byl prodaný majetek již plně odepsán.

Platí tedy základní zásada analytické práce: **číselný rozdíl představuje podnět k prověření, nikoli automaticky účetní nebo rozpočtovou chybu**.

Praktická ukázka: analytický nástroj NKÚ pro detekci rizik

Praktické využití analytického nástroje lze ukázat na **příkladu transferů poskytovaných obecním a krajským nemocnicím**. U některých ministerstev byly v účetnictví vykázány náklady na transfery, zatímco na odpovídajících rozpočtových položkách byly vykázány nulové výdaje. Podrobnější prověření ukázalo, že problém nespočíval v účetním zachycení nákladů, ale v nesprávném vykázání údajů o plnění rozpočtu. Účetní informace tak umožnily identifikovat nedostatek v rozpočtovém výkaznictví.

Ministerstvo	**Náklady** na transfery obecním a krajským nemocnicím (v mil. Kč)		**Výdaje** na transfery obecním a krajským nemocnicím
	rok 2025	**rok 2024**	
A	248	157	**za obě uvedená ministerstva v nulové výši (a to již od roku 2019)**
B	12	13	
Celkem	**260**	**170**	

Tabulka 9 Příklad transferů poskytovaných obecním a krajským nemocnicím (Zdroj: vlastní zpracování NKÚ)

Obdobný problém byl identifikován u **transferů poskytovaných státním podnikům**. Některá ministerstva nevykázala výdaje na nově určených rozpočtových položkách, přestože v účetnictví vykázala související náklady přesahující v letech 2024 i 2025 částku 5 mld. Kč.

Ministerstvo	**Náklady** na transfery státním podnikům (v mil. Kč)		**Výdaje** na transfery státním podnikům
	rok 2025	**rok 2024**	
A	4 255	4 070	**za všechna uvedená ministerstva v nulové výši**
B	2	338	
C	274	240	
D	212	193	
E	348	187	
Celkem	**5 091**	**5 028**	

Tabulka 10 Transfery poskytovaných státním podnikům (Zdroj: vlastní zpracování NKÚ)

Nesprávné nebo neúplné rozpočtové vykázání může uživatele dat vést k chybnému závěru, že příslušná veřejná politika nebyla realizována nebo že na ni nebyly vynaloženy žádné prostředky. Příklady proto ukazují, že účetní výkaznictví může sloužit nejen jako předmět kontroly, ale také jako kontrolní mechanismus správnosti a úplnosti rozpočtových údajů a plnění politik a cílů hospodaření státu.

Analytický nástroj tak umožňuje systematicky vyhledávat oblasti vyžadující podrobnější prověření a účelně a efektivně plánovat kontrolní postupy. Identifikované rozdíly současně potvrzují význam vzájemného propojování účetních a rozpočtových informací.

Propojování účetních a rozpočtových informací

Významnou součástí finančního auditu je ověřování vazeb mezi akruálním účetnictvím a peněžním plněním státního rozpočtu. Rozpočtové položky zachycují uskutečněné příjmy a výdaje, zatímco účetní účty zachycují ekonomické skutečnosti bez ohledu na okamžik jejich peněžního vypořádání.

Typickým příkladem je porovnání:

- RP 6111 – Programové vybavení s účty 013 a 041;
- RP 6125 – Informační a komunikační technologie s účty 022 a 042;
- RP 6130 – Pozemky s účtem 031;
- RP 6121 – Budovy, haly a stavby s účtem 021;
- RP 5137 a 5122 s drobným dlouhodobým majetkem na účtu 028.

Rozdíly mohou vznikat například časovým posunem mezi úhradou a zařazením majetku, pořízením z mimorozpočtových zdrojů, bezúplatným nabytím, aktivací, technickým zhodnocením nebo chybným rozpočtovým zatříděním. Kontrolní práce se proto nezastavuje u zjištění rozdílu, ale pokračuje dohledáním konkrétních transakcí a jejich účetní i rozpočtové klasifikace.

Praktická ukázka: akruální a peněžní pohled na hospodaření státu

NKÚ v rámci finančních auditů dlouhodobě hodnotí hospodaření kontrolovaných osob z akruálního i peněžního pohledu a analyzuje příčiny rozdílů mezi oběma přístupy.

Mezi operace, které tyto rozdíly vyvolávají, patří zejména předepsané a neuhrazené pohledávky, přijaté refundace prostředků z EU, přijaté vratky transferů, přijaté zálohy, poskytnuté transfery a odhad jejich vyúčtování ke konci roku, výdaje na pořízení dlouhodobého majetku nebo odpisy dlouhodobého majetku.

Praktickým příkladem **rozdílu** mezi **peněžním a akruálním pohledem** jsou **finanční náhrady vyplácené církvím**.

Ministerstvo kultury vyplácí církevní náhrady od roku 2013 ve 30letých splátkách, přičemž nesplacený závazek se každoročně navyšuje o inflaci. V letech 2024 a 2025 bylo toto inflační navýšení tak vysoké, že převýšilo pravidelnou splátku, a celkový závazek státu se proto navzdory úhradám zvýšil. Ke konci roku 2025 tak dosáhl 51,9 mld. Kč a **výše nesplaceného závazku se tak přiblížila úrovni z roku 2017**.

Peněžní pohled v tomto případě zachycuje každoročně uskutečněnou splátku jako výdaj státního rozpočtu. Samotná informace o provedené platbě však neukazuje, že se celková výše závazku v důsledku inflačního navýšení zvýšila. Teprve akruální účetnictví umožňuje sledovat skutečný vývoj závazku a posoudit, zda se finanční pozice státu v daném období zlepšila, nebo zhoršila.

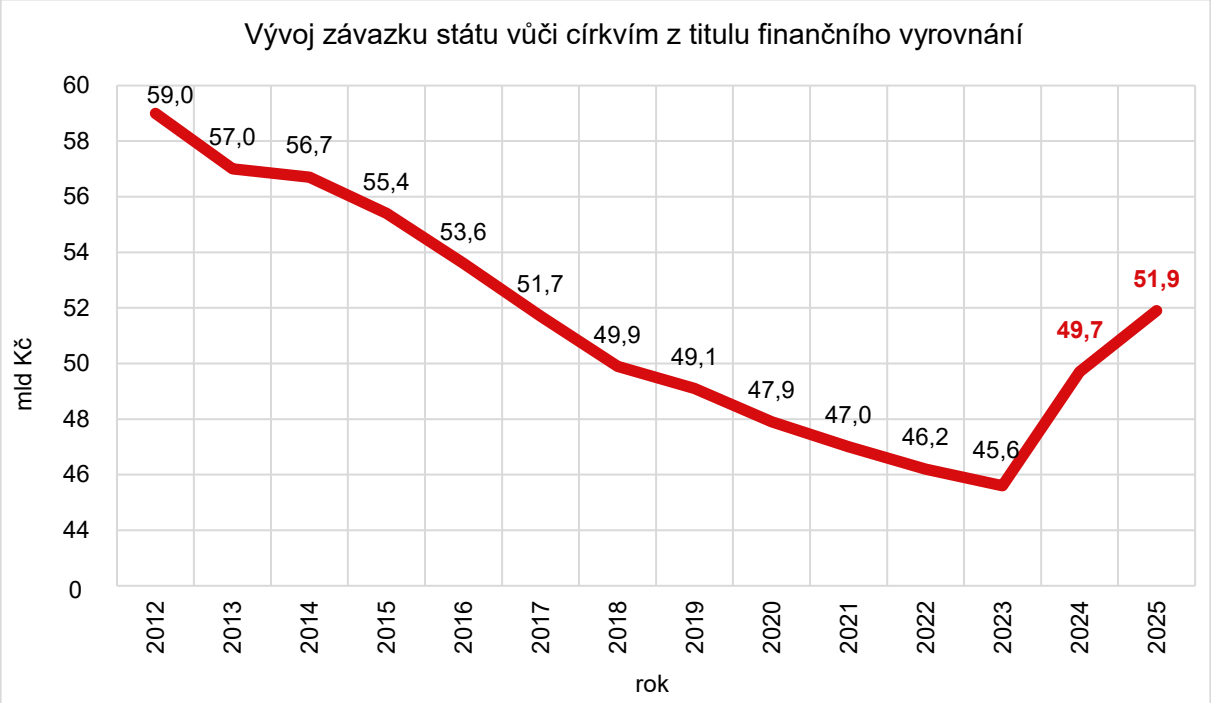

Graf 4 Vývoj závazku státu vůči církvím z titulu finančního vyrovnání (Zdroj: vlastní zpracování NKÚ)

Příklad ukazuje, že **peněžní a rozpočtový pohled nemusí pro interpretaci hospodaření postačovat**, není-li doplněn o **akruální zachycení ekonomických jevů**.

Prověřování účetních údajů na prvotní dokumentaci

Po identifikaci rizika následuje ověření na úrovni jednotlivých účetních případů na základě doložených podkladů, zejména:

- účetní doklady a jejich zaúčtování;
- smlouvy a dodatky;
- objednávky, faktury a doklady o úhradě;
- majetkové karty;
- protokoly o zařazení a vyřazení majetku;
- předávací protokoly při bezúplatných převodech;
- inventurní soupisy;
- bankovní výpisy;
- dokumentaci k transferům a žádostem o platbu;
- podklady ke stanovení opravných položek, rezerv a podmíněných závazků.

Například při ověřování bezúplatného nabytí majetku je nutné porovnat předávací protokoly, účetní ocenění, majetkové karty, syntetické a analytické účty a typy změn vykázané v PAP. Samotný název převzaté položky nemusí být dostačující k určení, jak má být daný majetek vykázán.

Účetní informace plní funkci auditní stopy. Umožňují sledovat transakci od souhrnného údaje ve výkazu přes hlavní knihu a analytickou evidenci až k prvotnímu účetnímu dokladu a skutečnému majetku nebo závazku. Slouží tak jako nástroj k propojení fyzických změn státního majetku s jeho finančním a rozpočtovým dopadem.

Podrozvaha jako zdroj informací o rizicích

Zvláštní význam má pro finanční audit podrozvahová evidence. Jejím účelem je **doplňovat rozvahové údaje** o podmíněné, budoucí nebo jinak nejisté skutečnosti, které **mohou ovlivnit majetkovou a finanční situaci** účetní jednotky.

Poznatky z finančních auditů dlouhodobě ukazují, že podrozvahové účty patří k problémovým oblastem účetního výkaznictví veřejného sektoru. V kontrolních akcích realizovaných v letech 2010–2024 bylo identifikováno 120 nesprávností týkajících se podrozvahových účtů[3]. Mezi nejčastější patřilo nevykázání existujících podmíněných pohledávek a závazků, a naopak vykázání skutečností, které neexistovaly nebo nesplňovaly podmínky pro podrozvahové zachycení.

Údaje z podrozvahové evidence jsou proto prověřovány na související podkladové dokumenty (smlouvy, rozhodnutí, projektové dokumentace apod.) a porovnávány s relevantními údaji z existujících evidencí (např. evidence smluv). Pozornost je věnována zejména případům, kdy účetní jednotka vykazuje nulové nebo nevýznamné zůstatky na účtech podmíněných pohledávek či závazků, přestože z jiných zdrojů vyplývá existence:

- smluv na budoucí dodávky nebo investice;
- probíhajících soudních či správních řízení;
- žádostí o transfer nebo schválených projektů;
- jiných právních vztahů s možným budoucím finančním dopadem.

Rozdíl mezi podrozvahovou evidencí a ostatními zdroji sám o sobě neprokazuje nesprávnost účetního postupu. Je nutné posoudit právní titul, okamžik vzniku dané skutečnosti, její významnost, míru nejistoty, předpokládanou dobu plnění a naplnění podmínek pro podrozvahové vykázání.

Nulový zůstatek představuje rizikový indikátor pouze tehdy, pokud neodpovídá očekáváním vyplývajícím např. z poznání právních vztahů (poskytuje dotace x vykazuje nulový zůstatek u příslušných dotačních rozpočtových položek) apod.

Interpretaci podrozvahových údajů komplikuje rovněž skutečnost, že česká právní úprava zahrnuje do podrozvahy ekonomicky rozdílné položky a agreguje je do položek, které vytvářejí často mylný dojem ekonomicky homogenní skupiny. Vedle téměř jistých smluvně založených závazků k budoucím plněním, označovaných v mezinárodním prostředí jako commitments, jsou zde vykazovány také nejisté pohledávky a závazky ze soudních nebo správních řízení, a dokonce i velmi nepravděpodobné závazky např. z možného zničení zapůjčeného majetku. Pro kvalifikované posouzení je proto nutné pracovat s podrobnější strukturou účtů, typem operace, partnerem a dokumentací ke konkrétnímu případu.

[3] Kontroly NKÚ: přehled nesprávností v účetních závěrkách kontrolovaných osob.

Průběžný finanční audit a prevence nesprávností

Využití účetních informací se neomezuje pouze na kontrolu již sestavené účetní závěrky. Při průběžném finančním auditu jsou účetní postupy ověřovány ještě během otevřeného účetního období. Tento přístup byl u části kontrolních akcí typu finančního auditu uplatňován od roku 2010 a od roku 2022 byly tímto způsobem prováděny všechny kontroly tohoto typu.

Průběžné ověřování umožňuje identifikovat nesprávnost před sestavením konečné účetní závěrky. Kontrolovaná účetní jednotka tak může v odůvodněných případech přijmout nápravná opatření ještě před uzavřením účetního období. Finanční audit NKÚ tak nepůsobí pouze jako nástroj odhalování již vzniklých nedostatků, ale přispívá ke zvýšení kvality účetnictví a účetní závěrky ještě před jejich definitivním uzavřením.

Od zahájení účetní reformy uskutečnil NKÚ 59 kontrolních akcí zaměřených na správnost sestavení účetních závěrek, v jejichž rámci bylo identifikováno 646 případů nesouladu s právními předpisy s dopadem na vykazované údaje. Poznatky z jednotlivých kontrol slouží nejen k formulaci konkrétních kontrolních zjištění, ale také k identifikaci opakujících se systémových nedostatků, hodnocení kvality účetního výkaznictví státu a přípravě dalších kontrolních akcí.

Podpora využívání účetních informací státu v rámci NKÚ

Odbor finančního auditu pro potřeby ostatních útvarů NKÚ průběžně zpracovává komentované analytické materiály zaměřené na organizační složky státu a vybrané právnické osoby. Analýzy vycházejí zejména z účetních a finančních výkazů, výročních zpráv, registru smluv a dalších dostupných datových zdrojů.

Cílem těchto materiálů je podpořit **plánování kontrolních akcí**, identifikaci rizikových oblastí a poskytnout kontrolním týmům užitečné informace také **v průběhu realizace kontrol**. Analýzy obsahují nejen identifikovaná rizika a nestandardní jevy, ale také komentáře a souvislosti, které mohou přispět k efektivnějšímu zaměření kontrolní činnosti.

Odbor finančního auditu se dále dlouhodobě podílí na rozvoji odborných znalostí kontrolorů z ostatních odborů prostřednictvím vzdělávacího cyklu **„Využití účetních a rozpočtových dat v kontrole“**. Cyklus je určen zejména kontrolorům, kteří se běžně nezabývají finančním auditem, ale chtějí lépe využívat účetní a rozpočtové informace při přípravě a realizaci kontrolních akcí.

V rámci kombinace online výuky a praktických workshopů předávají specialisté odboru finančního auditu své zkušenosti z oblasti účetnictví, rozpočtového hospodaření, transferů, majetku a pohledávek. Důraz je kladen zejména na praktické využití dat, identifikaci rizik a práci s doklady v kontrolní praxi.

Cílem vzdělávání je zvýšit odbornou připravenost kontrolorů, rozšířit jejich analytické schopnosti a přispět k efektivnějšímu zaměření i realizaci kontrolních akcí. Odbor finančního auditu tak kromě vlastní kontrolní a analytické činnosti plní také významnou metodickou a vzdělávací roli ve využívání účetních informací státu napříč Úřadem.

Závěr

Účetní data představují **významný zdroj informací** pro hodnocení hospodaření a identifikaci rizikových oblastí. Jejich vypovídací schopnost závisí nejen na správnosti a úplnosti vykázaných údajů, ale také na jejich náležitém komentování v příloze účetní závěrky, návrhu závěrečného účtu nebo v dalších doprovodných dokumentech. Ještě vyšší informační hodnotu získávají propojením s rozpočtovými údaji,

majetkovou evidencí, smluvními vztahy a dalšími věcnými podklady. Rozdíl mezi jednotlivými datovými zdroji proto nemusí automaticky představovat nesprávnost, ale může upozornit na oblast vyžadující odborné posouzení a ověření konkrétních operací. Praktické příklady zároveň ukazují, že **akruální účetnictví doplňuje peněžní pohled** o skutečnosti, které se v běžném rozpočtovém plnění nemusí projevit, a **může tak přispět** také **k odhalení nedostatků v rozpočtovém výkaznictví**.

Analytické nástroje umožňují rozsáhlé množství dat systematicky zpracovávat a zaměřovat kontrolní činnost na oblasti s vyšší mírou rizika, nemohou však nahradit odborný úsudek kontrolora. **Efektivita finančního auditu** proto závisí nejen na **dostupnosti dat**, ale také na **schopnosti propojovat informace z různých zdrojů, správně je interpretovat** a posuzovat v příslušných právních a ekonomických souvislostech. **Průběžné ověřování** současně umožňuje přispívat k nápravě nesprávností ještě před sestavením účetní závěrky a tím **zvyšovat kvalitu vykazovaných údajů**.

*Účetní data mají **skutečnou hodnotu teprve tehdy, jsou-li využívána** nejen k sestavení povinných výkazů, ale také **k rozhodování, analýze a kontrole hospodaření**.*

Finanční audit NKÚ představuje jednu z oblastí, v níž jsou účetní informace prakticky a systematicky využívány. Plní přitom trojí funkci – jsou předmětem kontroly, analytickým nástrojem i zdrojem důkazních informací.

Umožňují identifikovat významné změny a rizikové vztahy, formulovat auditní otázky, vybírat konkrétní účetní případy a sledovat jejich auditní stopu až k prvotní dokumentaci a skutečné ekonomické podstatě dané operace.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD

Účetní informace jsou nepostradatelným zdrojem pro tvorbu celé řady statistik, které vytváří Český statistický úřad. Využívána jsou data jak od podnikatelských, tak i nepodnikatelských subjektů, o kterých bude řeč v tomto článku.

Jednou z nejdůležitějších makroekonomických statistik je vládní finanční statistika, která popisuje hospodaření vládních institucí včetně držených aktiv a závazků. Vládní finanční statistika je stejně jako podvojné účetnictví založena na akruálním principu, a tudíž zaznamenává transakce v období, ve kterém byla transakce uskutečněna bez ohledu na související tok peněz. Tím se statistika odlišuje od pokladního plnění, které popisuje tok peněžních prostředků.

Centrální systém účetních informací státu je pro ČSÚ naprosto nezbytným zdrojem dat pro tvorbu vládní finanční statistiky, jelikož obsahuje účetní výkazy za většinu vládních institucí. Požadavky kladené ze strany auditního orgánu (Eurostatu) vyžadují, aby byla statistika založena téměř výhradně na zjištěných údajích, a proto musí účetní výkazy předkládat i relativně malé subjekty. Významné subjekty pak musí vyplňovat i Pomocný analytický přehled (PAP), jelikož účetní informace neobsahují informace o protistranách vybraných účetních operací, které jsou nezbytné pro konsolidaci v rámci sektoru vládních institucí. Ačkoliv jsou účetní principy a východiska vládní finanční statistiky obdobné, metodika vybraných transakcí, jako například finanční leasing, je odlišná od účetnictví, což rovněž vyžaduje dodatečný sběr dat pomocí Pomocného analytického přehledu.

Český statistický úřad ve spolupráci s Ministerstvem financí průběžně analyzuje možnosti snížení zátěže respondentů. Na základě těchto analýz již byla zrušena celá řada položek, například vykazování velké části typů změn požadovaných na jednotlivých stranách účtů i vykazování některých podrobných analytických účetních záznamů. Byly kompletně zrušeny části PAP týkající se jmění účetní jednotky a vysvětlení významných částek. Od roku 2027 dojde na základě připravované změny vyhlášky k navýšení hranice pro povinné vykazování PAPu u příspěvkových organizací na 150 mil. Kč hodnoty aktiv. Požadavky ze strany Eurostatu na kvalitu dat jsou striktní a možnost další redukce je velmi omezená. Členské země EU předkládají Eurostatu data o hospodaření vládních institucí 2x ročně a nedostatečně kvalitní zdrojové údaje nebo nesprávná aplikace statistické metodiky vede k udělení oficiální výhrady ze strany Evropské komise, případně pokuty členskému státu.

Nejdůležitějšími indikátory vládní finanční statistiky je saldo hospodaření a dluh vládních institucí (tzv. maastrichtská konvergenční kritéria), které slouží národním i mezinárodním institucím k hodnocení udržitelnosti veřejných financí. Statistika nabízí i celou řádu dalších informací, jako jsou struktura příjmů, výdajů a struktura dluhu vládních institucí.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Akruální účetnictví, sine qua non makroekonomické statistiky

Zobrazení ekonomické situace velkých celků, jako odvětví, sektorů či celé ekonomiky, je primárním cílem makroekonomické statistiky. Celková ekonomická situace však přirozeně není odrazem pouze stavu bankovního účtu, ale i mnoha dalších ekonomických vztahů, do nichž ekonomické subjekty v rámci své činnosti vstupují. Splnit tento úkol tak znamená znát a vyčíslit nejenom toky hotovostní, ale i veškeré toky hodnot, které tokem peněz doprovázeny nebyly. Jinými slovy tento úkol znamená zobrazit i veškeré budoucí hotovostní toky, které teprve budou realizovány na základě existujících ekonomických vztahů, zejména pohledávek či závazků. Pro splnění tohoto úkolu přirozeně je nutné disponovat účetními údaji, jejichž tvorba je založena na akruálním principu.

Přidaná hodnota akruálního účetnictví vynikne např. při zachycení dlouhodobých projektů, uvažujme např. pořizování investice od zahraničního dodavatele z Eurozóny na (obchodní) úvěr. Dochází-li k plnění na konci investičního projektu, dodávky investičního celku či jeho částí negenerují tok hotovosti, případně i tlak na měnový kurz. Nicméně makroekonomická statistika již v takovém případě indikuje dovoz investičních statků, který je finančně kryt obchodním závazkem v dané konkrétní měně. Uživatelům dat taková informace indikuje, že s pořizováním investice je spojena budoucí povinnost plnění. Budoucí povinnost plnění v tomto případě také znamená potřebu směnit domácí měnu za měnu zahraniční, a tedy i očekávaný růst poptávky po cizí měně.

Opačným příkladem je naopak pořízení investičního statku při poskytnutí zálohy předem. V takovém případě opět bude akruální systém indikovat, že proběhla hotovostní transakce, došlo ke konverzi měny, tudíž samotné dodávky již žádné tlaky na domácí kurz nevyvolají. Akruální účetnictví tak věrně zobrazuje ekonomickou situaci již pouhým faktem, že reflektuje časový nesoulad mezi tokem hotovosti a tokem dané komodity. Stejně tak bychom mohli uvažovat o důchodových tocích typu naběhlých úroků, které budou placeny věřitelům až v dalších obdobích.

Akruální data taky mají vysoký analytický potenciál, z pohledu makroekonomických statistik jsou také nezbytnou podmínkou ke správnému vyčíslení rozsahu ekonomické aktivity v daném ekonomickém období. Pokud bychom ekonomickou aktivitu odvozovali od hotovostního toku, jak je zřejmé z výše zmíněných příkladů, mohli bychom dostat naprosto zkreslený obrázek o rozsahu ekonomické činnosti v daném období, o tvorbě hodnot, jejich transformaci či vzájemné směně. Z těchto důvodů je akruální princip striktně vyžadovaný mezinárodními manuály makroekonomických statistik a jeho dodržování je monitorováno ze strany mezinárodních institucí.

Akruální princip je tak klíčový požadavek při sestavování údajů, které slouží k posuzování udržitelnosti ekonomického chování, nerovnováh i makroekonomických rizik do budoucna. Nicméně zásadní přidanou hodnotu mají akruální data přirozeně i na mikroekonomické úrovni, neboť poskytují oproti hotovostnímu principu úplnější informaci o ekonomické situaci pro rozhodování managementu, a jsou také monitorována investory na finančních trzích.

KRÁLOVEHRADECKÝ KRAJ

Od účetních dat k datové platformě Královéhradeckého kraje

Účetní data veřejného sektoru představují jeden z nejcennějších, nejstabilnějších a nejlépe strukturovaných zdrojů informací, které má veřejná správa k dispozici. Každý den pomocí nich vzniká obraz skutečného fungování obcí, krajů i jejich organizací. Ukazují nám, jak hospodaří, kam směřují veřejné prostředky, kde rostou náklady, jak se vyvíjejí investice, závazky, pohledávky, dotace nebo práce s majetkem. Zkušenost Královéhradeckého kraje ukazuje, že pokud se s těmito daty pracuje systematicky, mohou se stát velmi praktickým nástrojem pro řízení, kontrolu, plánování, rozhodování i včasné rozpoznání rizik.

Pro obce, kraje i jejich příspěvkové organizace jsou účetní data přirozeným základem pro lepší porozumění vlastnímu hospodaření. Sama o sobě však nestačí. Skutečnou hodnotu získávají ve chvíli, kdy se z jednotlivých účetních záznamů stanou srozumitelné výstupy, přehledné reporty, rizikové indikátory a podklady pro konkrétní rozhodnutí. Právě v tom spočívá hlavní zkušenost Královéhradeckého kraje, kde účetní data nejsou jen záznamem minulosti, ale mohou být aktivním nástrojem pro lepší správu veřejných prostředků.

Královéhradecký kraj dlouhodobě buduje vlastní datovou platformu, jejímž jádrem je datový sklad. Do něj jsou postupně přenášena data z krajských informačních systémů, zejména z ekonomických a dotačních. Data jsou následně zpracovávána, propojována a zpřístupňována prostřednictvím nástrojů business intelligence, zejména ve formě interaktivních reportů a dashboardů. Cílem je dostat potřebné informace k lidem, kteří podle nich mají řídit, kontrolovat nebo rozhodovat. V praxi to znamená, že vedení, metodici, kontroloři, ekonomové nebo odvětvové odbory nemusí opakovaně shromažďovat údaje z různých systémů, ale mohou pracovat s jednou důvěryhodnou datovou základnou.

Datový sklad se tak stává nejen technickým úložištěm, ale společnou informační infrastrukturou kraje. Umožňuje sledovat vývoj v čase, porovnávat organizace, vyhledávat odchylky, připravovat podklady pro rozhodování a vytvářet reporty, které podporují každodenní práci úřadu.

Jedním z příkladů využití dat je dashboard dotací kraje. Ten vychází z dat dotačního portálu a dalších zdrojů a převádí údaje o žádostech, dotačních oblastech, čerpání a podpořených projektech do přehledných vizualizací. Lze tak získat přehled, jak jsou krajské prostředky rozdělovány, jaké oblasti jsou podporovány, kde je zájem žadatelů největší a jaké dopady má dotační politika kraje. Takový výstup má význam nejen pro vedení kraje, ale i pro odborně zaměřené odbory, které dotační programy připravují a vyhodnocují.

Na tuto datovou platformu navazuje také datový portál Královéhradeckého kraje Data KHK, který je veřejnou tváří dlouhodobě budované datové politiky kraje. Portál ukazuje, že data veřejné správy mohou být srozumitelná, dostupná a prakticky využitelná nejen pro odborníky, ale i pro obce, školy, organizace, studenty, výzkumníky, podnikatele nebo širokou veřejnost. Součástí portálu Data KHK je lokální katalog otevřených dat, který poskytuje také datové sady k hospodaření kraje. Význam portálu Data KHK spočívá v tom, že pomáhá měnit pohled na data ve veřejné správě. Data tak nejsou jen interním podkladem úřadu, ale mohou být sdílena, opakovaně využívána a propojována s dalšími datovými zdroji. Otevřená data tím podporují transparentnost, spolupráci a vznik nových řešení. To je důležité i pro účetní a ekonomická data, jelikož jejich největší hodnota nevzniká v okamžiku samotného záznamu, ale ve chvíli, kdy jsou metodicky správně zpracována, propojena s dalšími informacemi.

Data KHK se tak stala nejen úspěšným projektem otevřených dat, ale také základem širší datové kultury Královéhradeckého kraje. Právě tato kultura umožnila posun od zveřejňování dat k jejich aktivnímu využívání v podpoře řízení, kontrole a plánování. Datový portál, datový sklad, dashboardy a analytické nástroje jsou aktivity, které dávají veřejné správě směr, jak má data používat, tak, aby pomáhala lépe řídit veřejné služby, cílit podporu, identifikovat rizika a odpovědněji nakládat s veřejnými finančními prostředky. Obrázek 8 ukazuje datovaný portál Data KHK.

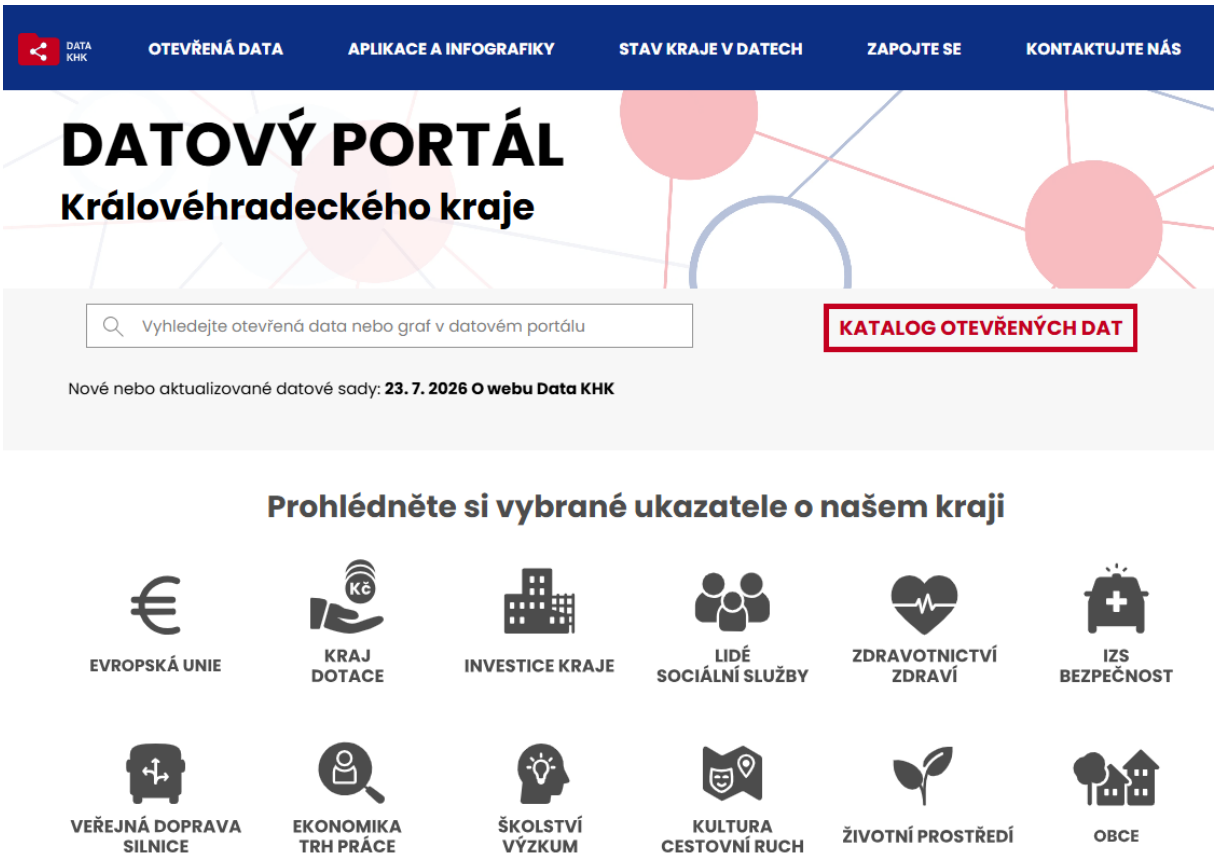

Obrázek 8 Datový portál Královehradeckého kraje – hlavní menu (Zdroj: https://www.datakhk.cz/)

Pro obce může být tato zkušenost inspirací v tom, že práce s daty nemusí začínat velkým a složitým projektem. Může začít jednou dobře položenou otázkou, jednou datovou sadou, jedním pravidelným přehledem nebo jedním reportem, který pomůže lépe rozhodnout. Královéhradecký kraj na příkladu Data KHK ukazuje, že i ve veřejné správě lze postupně vybudovat prostředí, ve kterém data nejsou pouze evidována, ale skutečně používána.

Karta PO a účetní data jako základ řízení rizik

Nejvýraznějším příkladem praktického využití účetních dat je tzv. Karta příspěvkových organizací, zkráceně Karta PO. Jde o digitální inovativní analytický nástroj, který propojuje data z jednotného ekonomického informačního systému, datového skladu, výsledků kontrol, veřejných registrů, Registru smluv, systému E-ZAK, dokumentových úložišť a dalších zdrojů.

Karta PO slouží zejména kontrolorům, metodikům, odvětvovým odborům, vedení úřadu i kraje. Po výběru konkrétní příspěvkové organizace poskytuje uživateli přehled o jejím hospodaření na základě

účetních dat, kontrolní historii, smlouvách, veřejných zakázkách, rizicích, nápravných opatřeních a dalších skutečnostech důležitých pro přípravu kontroly nebo metodické dohlídky.

Velkým přínosem je, že kontrolor nemusí nejprve ručně vyhledávat údaje v účetních sestavách, protokolech, veřejných registrech nebo dokumentových úložištích. Karta PO mu nabídne digitálně připravený obraz organizace a umožní zaměřit pozornost na oblasti, které mohou být rizikové.

Účetní data jsou zde využívána prostřednictvím předem stanovených kontrolních indikátorů. Ty upozorňují například na neobvyklý vývoj nákladů, účetní odchylky, nedodržování jednotné účetní analytiky nebo další skutečnosti, které vyžadují odborné prověření. Důležité je zdůraznit, že indikátor není automatickým kontrolním zjištěním. Je to rizikový signál, který pomáhá kontrolorovi rozhodnout, kam má zaměřit odbornou pozornost.

Tento přístup odpovídá modernímu pojetí kontrolní činnosti. Cílem je kontrolovat lépe, přesněji a s menší administrativní zátěží pro kontrolované subjekty. Pokud lze potřebné informace získat z existujících datových zdrojů, není nutné je opakovaně vyžadovat od organizací. Data tak pomáhají nejen kontrolorům, ale i kontrolovaným subjektům.

Kromě toho, že Karta PO pracuje s aktuálními účetními daty příspěvkových organizací získaných z jednotného ekonomického účetního systému, tak důležitou součástí je využití výsledků minulých kontrol. A to je důležité zejména pro prevenci. Pokud se u více organizací opakuje obdobný problém, je vhodné provést školení, metodické doporučení, úpravu vnitřního postupu nebo cílenou metodickou dohlídku. Účetní a kontrolní data tak pomáhají nejen hledat chyby, ale také jim efektivně předcházet.

Robotizace a umělá inteligence jako pomocník

Velmi významným inovačním krokem kraje je automatizace a robotizace rutinních činností k získání dat pro efektivní řízení kraje. Královéhradecký kraj využívá nástroje business inteligence pro získávání údajů z veřejných zdrojů, jako je například Registr smluv. Činnosti, které by jinak vyžadovaly ruční vyhledávání a opakované zpracování, může převzít automatizovaný proces.

Součástí rozvoje je také využití umělé inteligence. V současné době se testuje pomocí AI asistenta, který pracuje nad veřejně dostupnými dokumenty, které automaticky analyzuje, strukturuje jejich obsah podle předem stanovených ukazatelů a umožňuje uživatelům klást doplňující otázky.

Spolupráce s Ministerstvem financí

Významnou zkušeností je také spolupráce Královéhradeckého kraje s Ministerstvem financí na vývoji analytického nástroje využitelného při přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků. Cílem je využít rozpočtová a účetní data obcí pro finanční analýzu, benchmarking a identifikaci rizikových indikací.

Takový nástroj může pomoci zejména v přípravné fázi kontroly, poskytuje rozsáhlá ekonomická data u vybraného subjektu a dává možnost zaměřit se na oblasti, kde data ukazují odchylku od srovnatelné referenční skupiny.

Tato spolupráce potvrzuje, že využívání účetních a rozpočtových dat není téma pouze pro krajské úřady. Je přenositelné také na obce a další subjekty veřejné správy. Právě obce mohou z datové analýzy významně těžit, protože často potřebují rychlé, srozumitelné a obhajitelné podklady pro rozhodování, plánování i kontrolu.

Účetní data jako příležitost

Zkušenost Královéhradeckého kraje ukazuje, že účetní data mohou být nástrojem, který pomáhá včas rozpoznat rizika, zlepšit rozhodování, snížit administrativní zátěž a lépe chránit veřejné prostředky.

První krok k jejich využití může být jednoduchý. Je potřeba si vybrat jednu oblast, jeden ukazatel, jednu opakující se otázku a zkusit na ni odpovědět pomocí dat, která už veřejná správa má. Právě tím se účetnictví začíná měnit z povinné evidence na praktický nástroj řízení. Účetní data tak mají ve veřejném sektoru velký potenciál. Čím více je budeme používat nejen pro vykazování, ale i pro řízení, kontrolu a prevenci, tím lépe budou sloužit obcím, krajům, státu i občanům. Obrázek 9 ukazuje využití účetních dat na Datovém portálu Královéhradeckého kraje Data KHK.

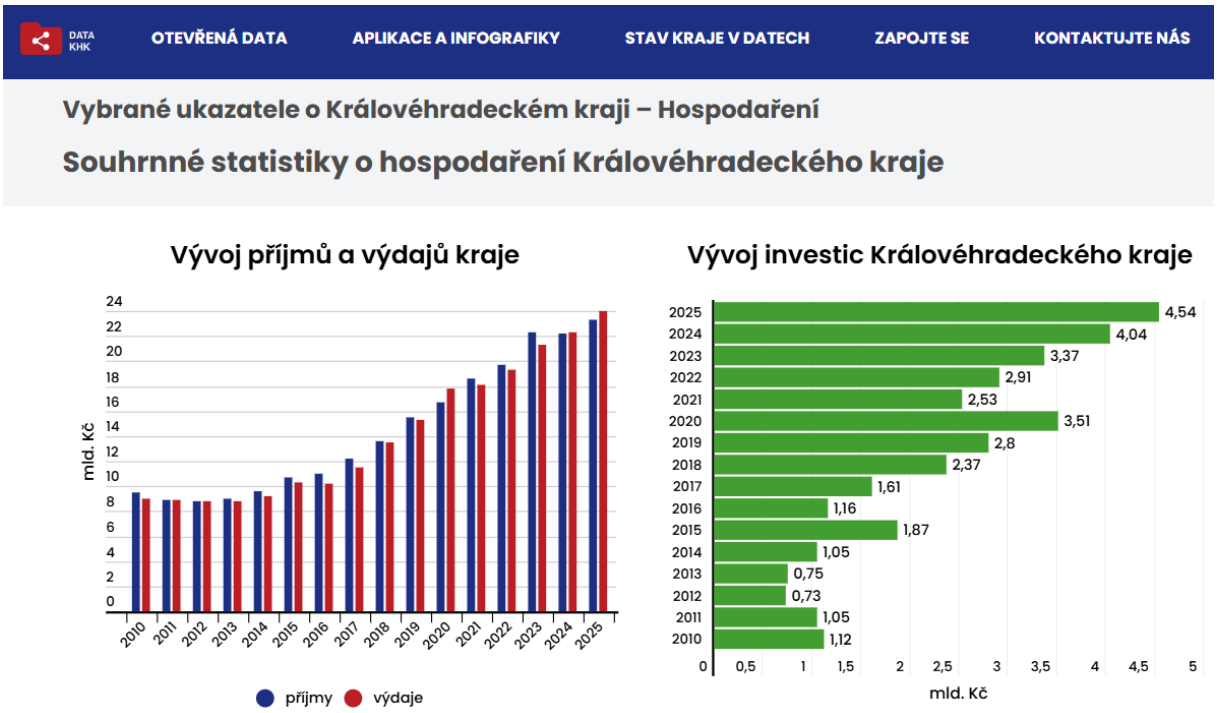

Obrázek 9 Ukázka využití účetních dat na Datovém portálu Královéhradeckého kraje (Zdroj: https://www.datakhk.cz/)

Ministerstvo
financí

Informační bulletin: účetnictví veřejného sektoru | Vydavatel: Ministerstvo financí ČR, Letenská 15, Praha 1 | Editor: Odbor Výkaznictví státu | Vychází 2x ročně (od r. 2022) | Rok vydání: 2026 | ISSN 3029-9675 (on-line) | © 2026 MFČR